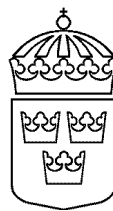

Förslag till riksdagen

2000/01:RB1

Årsredovisning för Sveriges riksbank

2000/01
RB1

Enligt 10 kap. 3 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank lämnar Riksbankens direktion bifogade redovisning för Riksbankens verksamhet under 2000. Redovisningen lämnas enligt samma lagrum till riksdagen, Riksdagens revisorer och riksbanksfullmäktige.

Direktionen föreslår

att riksdagen fastställer Riksbankens resultat- och balansräkning enligt förslaget.

Stockholm den 8 februari 2001

På direktionens vägnar:

URBAN BÄCKSTRÖM

/Kerstin Alm

I beslutet har deltagit Urban Bäckström (ordförande), Lars Heikensten (förste vice ordförande), Eva Srejber (andre vice ordförande), Villy Bergström och Lars Nyberg.

Föredragande har varit Henrik Gardholm.

Innehåll

INLEDNING	3
VERKSAMHET	
Penningpolitik.....	5
Finansiell stabilitet.....	14
Marknadsoperationer	19
Internationell verksamhet	24
Statistik	28
Forskning.....	30
ORGANISATION OCH MEDARBETARE	
Medarbetare	32
Organisation.....	35
Dotterbolag.....	38
BOKSLUT	
Förvaltningsberättelse	41
Balans- och resultaträkningar	43
Bilaga 1 <i>Kalendarium</i>	59
Bilaga 2 <i>Remissyttranden</i>	61
Bilaga 3 <i>Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap</i>	63

Inledning

Riksbanken är en myndighet under riksdagen. Enligt 9 kap. 12 § regeringsformen är Riksbanken rikets centralbank med ansvar för penningpolitiken. Målet för Riksbanken är att upprätthålla ett fast penningvärde. Riksbanken ska också främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Sedan januari 1999 leds Riksbanken av en direktion som utses av riksbanksfullmäktige. Fullmäktiges roll är att utse direktionsledamöter och att utöva kontroll över Riksbankens verksamhet. Fullmäktiges ledamöter utses av riksdagen.

Fullmäktigeledamöter sedan 1999 är Sven Hultström (ordförande), Johan Gernandt (vice ordförande), Sinikka Bohlin, Jörgen Andersson, Kenneth Kvist, Mats Odell, Ingegerd Troedsson, Britt Bohlin, Peter Egardt, Kjell Nordström och Susanne Eberstein.

Suppleanter är Reynoldh Furustrand, Stephan Tolstoy, Carin Lundberg, Sven-Erik Österberg, Siv Holma, Göran Hägglund, Margaretha af Ugglas, Marianne Carlström, Hans Gustaf Wessberg, Lars U. Granberg och Barbro Andersson Öhrn. Barbro Andersson Öhrn meddelade i december 2000 att hon inte längre står till förfogande som suppleant i fullmäktige. Riksdagen har därefter utsett Marie Granlund till ny suppleant.

Direktionen

Till ledamöter i Riksbankens direktion utsågs den 1 januari 1999: Urban Bäckström ordförande och riksbankschef med en mandatperiod på sex år, Lars Heikensten förste vice ordförande med en mandatperiod på fem år, Eva Srejber andre vice ordförande med en mandatperiod på fyra år, Villy Bergström med en mandatperiod på tre år, Kerstin Hessius med en mandatperiod på två år och Lars Nyberg med en mandatperiod på ett år. Lars Nyberg omvaldes i december 1999 av fullmäktige för en mandatperiod på sex år från och med 2000. Kerstin Hessius meddelade i september 2000 att hon inte längre står till förfogande för omval till direktionen vid utgången av sin mandatperiod. Fullmäktige valde i januari 2001 Kristina Persson till ledamot av direktionen med en mandattid på sex år.

I samband med omorganisationen av Riksbanken i juni 2000 gjordes en förändring av de områden för vilka direktionsledamöterna är beredningsansvariga. Här redovisas de beredningsområden som direktionsledamöterna haft sedan dess. Urban Bäckström är ordförande i direktionen och Riksbankens ledningsgrupp och ansvarar för beredning av ärenden som rör bankens legala frågor med mera. Urban Bäckström är ledamot av det allmänna rådet i Europeiska centralbanken, president och ordförande i styrelsen för Bank for International Settlements och ledamot av Internationella valutafondens guvernörsstyrelse.

Lars Heikensten ansvarar för beredningen av penning- och valutapolitiken, frågor om Riksbankens finansiella riskhantering samt frågor som rör ägandet av Riksbankens bolag, AB Tumba Bruk och Pengar i Sverige AB. Lars Heikensten har därutöver internationella uppdrag bland annat som

ledamot av Europeiska unionens ekonomiska och finansiella kommitté och som riksbankschefens ställföreträdare i Internationella valutafonden, G10 och Europeiska centralbanken.

Eva Srejber ansvarar för beredningen och samordningen av internationella frågor och av den finansiella sektorns EMU-förberedelser samt för intern och extern information. Därtill ansvarar Eva Srejber för beredningen av administrativa frågor. Eva Srejber biträder riksbankschefen i styrelsen för Bank for International Settlements och har även olika internationella uppdrag inom G10 och Europeiska centralbanken.

Villy Bergström ansvarar för beredningen av forskningsfrågor, Riksbankens internrevision samt remissfrågor.

Lars Nyberg ansvarar för beredning av frågor om finansiell stabilitet. Lars Nyberg är även ordförande i Riksbankens bolag, AB Tumba Bruk och Pengar i Sverige AB. Lars Nyberg har även internationella uppdrag med inriktning på tillsynsfrågor inom bland annat G10 och Europeiska centralbanken.

Kerstin Hessius har varit ansvarig för beredningen av Riksbankens marknadsoperationer inklusive betalningsmedelsfrågor och IT-frågorna i banken.

En viktig del av direktionens arbete utgörs av den externa kommunikationen. Under 2000 höll de sex direktionsledamöterna mer än hundra anföranden varav 37 skrivna som alla finns tillgängliga på Riksbankens hemsida. Anförandena har oftast handlat om den aktuella penningpolitiken, men även om andra ämnen som EMU/EU, ny ekonomi och finansiell stabilitet. Vid sidan om protokollen från direktionens penningpolitiska möten är de skrivna anförandena den främsta kanalen för de enskilda direktionsledamöterna att signalera hur de ser på den framtida penningpolitiken.

Penningpolitik

Sveriges ekonomiska utveckling under 2000 kännetecknades av hög tillväxttakt, mycket stark sysselsättningsökning samt låg inflation. För att upprätthålla prisstabilitet och därmed bidra till en långsiktigt hållbar utveckling valde Riksbanken att höja styrräntan vid två tillfällen, februari respektive december. Vid årets slut låg styrräntan på 4,0 procent.

Inflationen under 2 procent hela året

Under 2000 uppgick den årliga genomsnittliga inflationstakten till 1,3 procent mätt med KPI och till 1,4 procent mätt med den underliggande inflationen, UND1X. Det innebär att inflationen underskred det uppsatta prisstabilitetsmålet på 2 procent, men höll sig inom toleransintervallet ± 1 procentenhet.¹ Vid årets inledning påverkades konsumentprisindex (KPI) av sänkta räntekostnader för egnahemsägare, vilket resulterade i en lägre ökningstakt för KPI än för UND1X. Skillnaden mellan de båda måtten minskade successivt under våren och mot årets slut sammanföll oftast tolv månaderstalen för KPI och UND1X.

Olika inflationsmått (samtliga beräknas månadsvis av Statistiska centralbyrån)

Konsumentprisindex (KPI) = Genomsnittlig prisutveckling för den privata konsumtionen.

Underliggande inflation (UND1X) = KPI exklusive hushållens räntekostnader för egnahem och direkta effekter av ändrade indirekta skatter och subventioner.

Inhemsk underliggande inflation (UNDINHX) = KPI exklusive importprisförändringar, ändrade räntekostnader och direkta effekter av ändrade indirekta skatter och subventioner.

Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP) = KPI exklusive räntekostnader för egnahem, bostadsrättsavgifter, lotteri, tips och toto med mera. HIKP innehåller även vissa kostnader som för närvarande inte ingår i KPI till exempel barnomsorgsavgifter.

Den underliggande inflationen, UND1X, utvecklades under 2000 förhållandevis stabilt samtidigt som dess delkomponenter varierade. Priserna på importerade varor steg markant medan prisökningen för inhemska varor och tjänster var långsam. Prisuppgången för importerade varor var främst ett resultat av fortsatt höjda råoljepriser och en svag växelkurs mot dollarn – den valuta som många råvaror prissätts i. Råoljepriset föll tillbaka något mot årets slut, men genomsnittspriset för 2000 kom ändå att ligga cirka 60 procent högre än 1999.

¹ För utvärdering av den förda penningpolitiken under tidigare år hänvisas till den skriftliga redovisning som Riksbanken lämnar till riksdagens finansutskott två gånger per år. Se även Riksbankens inflationsrapporter som utkommer fyra gånger per år.

Det höga råoljepriset och stigande priser på andra råvaror fick under 2000 ett begränsat genomslag på priserna för bearbetade varor bland annat beroende på hård internationell konkurrens. För bearbetade svenska konsumtionsvaror steg prisökningstakten något och under årets sista månader uppgick ökningstakten till cirka 2 procent.

Målet för penningpolitiken

Målet för penningpolitiken är enligt riksbankslagen ”att upprätthålla ett fast penningvärde”. Denna målformulering har Riksbanken preciserat på följande sätt. Målet för penningpolitiken är att begränsa inflationen, mätt med konsumentprisindex, till 2 procent $\pm$ 1 procentenhet. Detta mål har gällt sedan januari 1993.

Merparten av penningpolitikens effekt på inflationen bedöms komma ett till två år framåt i tiden. Riksbanken baserar därför sin politik främst på en bedömning av inflationsutvecklingen i detta tidsperspektiv.

Penningpolitiken kan förenklat beskrivas med hjälp av en enkel handlingsregel. Om Riksbankens inflationsprognos ett till två år framåt i tiden visar att inflationen kommer att avvika från det uppsatta målet ändras reporäntan normalt sett i samma riktning.

Handlingsregeln är emellertid inte mekanisk. Penningpolitiken får effekter på inflationen både under tiden före och efter ett till två års intervallet. Det kan därför finnas skäl att ta hänsyn också till bedömningar avseende perioder utanför detta tidsintervall.

Riksbanken har också angett två specifika skäl att avvika från handlingsregeln. Konsumentpriserna ett till två år framåt kan påverkas av faktorer som inte bedöms få en varaktig inverkan på inflationen. Tillfälliga effekter av detta slag på inflationen kan Riksbanken välja att bortse från. Det ska i så fall göras tydligt när beslut om reporäntan tas. I praktiken har penningpolitiken under 2000 bedrivits med ledning av den underliggande inflationen, $UNDIX$.

Ett annat skäl till att avvika från beslutsregeln kan vara att en återgång till inflationsmålet på ett till två års sikt skulle kunna ge upphov till stora realekonomiska kostnader. Det kan i en sådan situation finnas skäl att försöka återföra inflationen till målnivån mera gradvis.

Priserna på tjänster stiger vanligtvis snabbare än priserna på varor, bland annat beroende på att produktivitsutvecklingen och konkurrenstrycket oftast är lägre för tjänsteproduktion än för varuproduktion. Under senare år har emellertid prisökningstakten för tjänster avtagit. Denna utveckling fortsatte under 2000, då prisökningarna var lägre för tjänster än för varor. Den främsta orsaken till detta är att en allt större del av tjänstesektorn utsatts för ökande konkurrens. I synnerhet gäller detta el- och telemarknaderna. Priserna på dessa båda områden föll 2000 med i genomsnitt 4 respektive 9 procent.

Den svenska inflationen var 2000 lägre än i de flesta EU-länder. Den genomsnittliga inflationen enligt det internationellt harmoniserade konsumentprisindexet, HIKP, blev i Sverige 1,3 procent, medan genomsnittet för euroområdet var 2,3 procent.

Inflationsförväntningarna låg under hela 2000 väl i linje med inflationsmålet enligt olika enkäter efter en uppgång under 1999. Mot årets slut ökade den förväntade inflationstakten på ett års sikt något medan förväntningarna på längre sikt endast förändrades marginellt. Dessa stabila förväntningar bidrog till att dämpa eventuella inflationsimpulser från ett stigande kapacitetsutnyttjande.

Stark internationell konjunktur men frågetecken mot slutet av året

År 2000 var ett bra år för världsekonomin. Tillväxttakten ökade jämfört med 1999 i Japan, Europa och USA. För USA kom 2000 att utgöra det nionde året av oavbruten tillväxt.

Inflationstakten steg successivt i flertalet av de stora länderna men prisökningarna var begränsade sett i ett längre tidsperspektiv. En bidragande faktor till uppgången var det stigande oljepriset. I euroområdet och särskilt i USA steg också den underliggande inflationen.

Mot bakgrund av ett stigande inflationstryck och den starka tillväxten fortsatte penningpolitiken att föras i åtstramande riktning i flera viktiga OECD-länder under årets inledning. Detta gällde USA och Storbritannien där centralbankerna höjde sina styrräntor till 6,5 respektive 6 procent. Den största förändringen av styrräntan genomfördes av den Europeiska centralbanken², som successivt under 2000 höjde sin styrränta från 3 till 4,75 procent.

Kurserna på aktiebörserna nådde i flera länder en toppnivå under våren efter flera års uppgång. Nedgången därefter var särskilt markant på börser med stor andel IT-relaterade aktier. Detta försämrade finansieringsmöjligheterna för mer riskfyllda investeringar. Ränteskillnader mellan företags- och statsobligationer vidgades också. Under hösten bidrog denna utveckling och ett fortsatt högt oljepris till ökad osäkerhet om den internationella konjunkturen.

Osäkerheten var särskilt märkbar i USA till följd av de obalanser som under lång tid byggts upp i den amerikanska ekonomin, framförallt i form av ett mycket lågt inhemskt sparande som resulterat i stora bytesbalansunderskott. En tydlig avmattning noterades i USA under hösten. Även i euroområdet kan tillväxttoppen ha nåtts under 2000. Mot slutet av året ökade också osäkerheten om den japanska återhämtningens uthållighet.

Vid slutet av året beräknades tillväxten inom OECD-området ha uppgått till cirka 4 procent – den högsta tillväxten på mer än ett decennium. Det innebar också en betydligt starkare tillväxt än de knappa 3 procent, som förväntades vid årets början.

² Vid årsskiftet 1998/1999 övertog den Europeiska centralbanken (ECB) ansvaret för penningpolitiken i euroområdet. Det primära målet för penningpolitiken i valutaunionen är prisstabilitet, definierad som en årlig ökning på under 2 procent av konsumentpriserna i euroområdet mätt med HIKP.

Den amerikanska dollarn förstärktes ytterligare mot euron under året, bland annat beroende på stora finansiella flöden från euroländerna till USA. En högre tillväxt under ett flertal år och en högre räntenivå bidrog sannolikt till att placerare uppfattade USA som en mer attraktiv plats för kapitalinvesteringar än euroområdet. Höga investeringar i ny informationsteknologi samt väl fungerande arbets-, produkt- och kapitalmarknader föreföll ha bidragit till den starka utvecklingen i USA. I takt med att den amerikanska ekonomin började mattas av mot slutet av året förändrades dock delvis marknadens perspektiv på utvecklingen i USA och euron stärktes gradvis.

Från mitten av året till slutet av november försvagades kronan mätt i TCW-termer med cirka 8 procent, framförallt till följd av en försvagning mot dollarn. Kronans försvagning mot dollarn sammanföll i hög grad med eurons försvagning mot dollarn. Under hösten noterades också en viss försvagning av kronan gentemot euron, vilket kan ha berott på den finansiella oron, portföljomplaceringar i samband med premiepensionsvalet och korträntedifferensen mellan Sverige och euroområdet.

Den förbättrade världskonjunkturen bidrog till fortsatt stigande internationella långräntor under årets inledning. I februari inleddes emellertid en successiv nedgång och räntenivån för tioåriga statsobligationslån föll under loppet av 2000 med omkring 0,5 procentenheter i euroområdet och med omkring 1,0 procentenhet i USA.

Hög tillväxt och lägre arbetslöshet

En stabil och stark uppgång, präglad framförallt av en stark inhemsk efterfrågan, dominerade den svenska konjunkturutvecklingen under 2000. Mot slutet av året dämpades uppgången något bland annat beroende på oron på de finansiella marknaderna.

Hushållens konsumtion fortsatte att stiga kraftigt under året. Framförallt ökade konsumtionen av varaktiga varor. En rad gynnsamma faktorer bidrog till konsumtionsuppgången, bland annat ökad sysselsättning, kraftig reallönetillväxt och låga räntenivåer. Hushållens förmögenhetsställning stärktes också betydligt framför allt som en följd av att aktie- och småhusinnehav ökade i värde. Hushållens tilltro till både den egna ekonomin och till Sveriges ekonomiska situation var god.

Investeringsuppgången fortsatte under 2000. Industrikonjunkturen utvecklades starkt, även om en viss avmattning från en hög nivå blev tydlig mot årets slut. Industrins investeringar fortsatte att öka, stimulerade av ett högt kapacitetsutnyttjande och god lönsamhet. Bostadsinvesteringarna fortsatte också att öka om än från en låg utgångsnivå. Det totala antalet påbörjade nya lägenheter steg med cirka 20 procent jämfört med 1999 med huvuddelen av ökningen förlagd till storstadsregioner.

Den starka sysselsättningsökning, som inleddes i början av 1998, accelererade under 2000. Expansionen skedde främst i privat och offentlig tjänstesektor. Den öppna arbetslösheten minskade snabbt i synnerhet under våren och föll mot årets slut till under 4 procent av arbetskraften. Tecken på rekryteringsproblemen började synas på arbetsmarknaden samtidigt med betydande skillnader i efterfrågan och tillgång på arbetskraft mellan olika regioner.

Arbetsproduktiviteten bedöms ha ökat med 2,0 procent 2000, det vill säga snabbare än under 1999, trots att utvecklingen dämpades av den kraftiga sysselsättningsökningen inom tjänstesektorn.

Under hösten 2000 formulerade flera fackförbund sina avtalskrav för den kommande avtalsrörelsen. Lönekraven var högre än i förra avtalsrörelsen samtidigt som resursutnyttjandet var mer ansträngt.

Den starka konjunkturutvecklingen bidrog till en gynnsam utveckling av den offentliga sektorns sparande. Den offentliga sektorns totala sparande beräknas 2000 ha uppgått till 3,5 procent av BNP. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, som andel av BNP, minskade under året från 66 till 60 procent. Sverige tillhörde därmed de länder inom EU som uppvisade de starkaste offentliga finanserna.

Penningpolitiska överväganden och beslut

Under inledningen av 2000 förväntades en stabil och bred svensk konjunkturuppgång och en ytterligare förbättring av det internationella konjunkturläget. I inflationsrapporten från december 1999 hade UNDIR-inflationen bedömts komma att öka och överstiga målet på två års sikt samtidigt som riskbedömningen talade för en något ytterligare högre inflation. Med hänsyn bland annat till osäkerheten i samband med millennieskiftet höjdes emellertid inte reporäntan i slutet av 1999.

Den analys som gjordes i inledningen av 2000 talade för ett något högre pristryck från omvärlden än vid publiceringen av inflationsrapporten i december 1999. Riksbankens direktion beslöt därför den 4 februari att höja reporäntan med 0,5 procentenheter till 3,75 procent.

De svenska tillväxt- och inflationsutsikterna på ett till två års sikt förändrades inte på något avgörande sätt under våren, sommaren och hösten. Visserligen talade konjunkturuppgången och ett successivt stigande kapacitetsutnyttjande i ekonomin för att reporäntan skulle komma att behöva höjas ytterligare, men samtidigt överraskade de inkommande inflationssignalerna positivt. Till detta bidrog större effekt än väntat av avregleringar. Mycket talade också för att ett allmänt hårt konkurrenstryck höll tillbaka inflationen. Till bilden hörde också en bättre produktivitet utveckling än väntat.

I inflationsrapporten i september presenterade Riksbanken reviderade beräkningar av produktionsgapet, ett statistiskt mått på graden av resursutnyttjande, som bättre än tidigare samvarierade med de senaste årens inflationsutveckling. I samma riktning – för ett lägre inflationstryck än tidigare beräknat – talade löneutvecklingen och av mätningar av bristtal³ inom olika delar av ekonomin. Vid rådande tillväxttakt bedömdes det därför dröja ytterligare en tid innan det stigande resursutnyttjandet skulle utgöra ett hot mot inflationsmålet.

³ Med bristtal avses andelen företag som enligt Konjunkturinstitutets barometerundersökningar uppger sig ha brist på arbetskraft.

Den potentiella tillväxttakten bedömdes vara 2–2,5 procent per år, vilket är högre än den genomsnittliga tillväxten sedan 1970-talet. Under 1990-talet har den svenska ekonomin genomgått stora förändringar som bedöms ha påverkat den trendmässiga utvecklingen av såväl produktivitet som arbetskraftsutbud.⁴ Den totala faktorproduktiviteten, det vill säga den del av arbetsproduktiviteten som brukar hänföras till teknisk och organisatorisk utveckling i vid mening har utvecklats positivt.

Den ökade användningen av informationsteknologi kan också ha bidragit till en mer gynnsam produktivitetsutveckling. Investeringarna i informations- och telekommunikationsteknologi har varit stora i Sverige och inslaget av ”ny ekonomi” bedöms vara större än i till exempel euroområdet. Det finns dock brister i det statistiska underlaget. I syfte att öka kunskapen om dessa frågor inledde Riksbanken under 2000 ett samarbete med SCB om mätning och analys av den svenska produktivitetsutvecklingen.

Den starka konjunkturutvecklingen förväntades i inflationsrapporten i december fortsätta under 2001 och 2002. En viss nedrevidering hade dock gjorts i ljuset av bland annat en svagare internationell konjunktur. Tillväxten beräknades ändå uppgå till cirka 3 procent per år, vilket bedömdes leda till ett allt mer ansträngt resursutnyttjande. I en utblick mot 2003 bedömdes de grundläggande förutsättningarna för en fortsatt god tillväxt som gynnsamma samtidigt som tillfälliga effekter inte förväntades begränsa pristrycket i samma utsträckning som under 2001 och 2002.

Utvecklingen under ett till två år framåt förväntades resultera i en successivt stigande inhemsk inflation. UN1X-inflationen bedömdes i ett huvudscenario komma att uppgå till 1,8 procent på ett års sikt och till 1,9 procent på två års sikt.

Samtidigt hade riskbilden förändrats och osäkerheten i bedömningarna ökat. De riskfaktorer som bedömdes kunna bidra till en högre inflation än i huvudscenariot var främst växelkursen, oljepriset och löneutvecklingen. Dessa upptrisker balanserades delvis av att den internationella utvecklingen kunde bli svagare än vad som antagits i huvudscenariot. Med beaktande av riskbilden bedömdes inflationen mätt med UN1X uppgå till 2,0 och 2,3 procent på ett respektive två års sikt.

Riksbanken beslöt den 6 december att mot denna bakgrund höja reporäntan med 0,25 procentenheter till 4,0 procent. Syftet med räntehöjningen var att bibehålla prisstabiliteten och en fortsatt god och stabil utveckling i svensk ekonomi. Samma dag beslöt Riksbanken att ändra in- och utlåningsräntan (räntekorridoren) så att reporäntan utgjorde räntekorridorens mittpunkt. In- och utlåningsräntor ska inte fortsättningsvis användas för penningpolitisk signalering.

⁴ Reformen har genomförts i skatte-, socialförsäkrings- och pensionssystemen. Stabilitetspolitiken har inriktats på låg inflation och makroekonomisk stabilitet. Förutsättningarna för konkurrens har ökat genom avregleringar, ändrad konkurrenslagstiftning och genom medlemskapet i EU. Vissa institutionella förändringar har också genomförts i ramverket för lönebildningen.

Det är Riksbankens ambition att agera på ett förutsägbart sätt. Vid de tillfällena under 2000 då direktionen ändrade reporäntan var besluten väl i linje med vad marknaderna väntade sig.

Sammanfattningsvis var 2000 ytterligare ett år med god tillväxt (cirka 4 procent), accelererande sysselsättning och prisstabilitet. Sedan 1993 har tillväxten i ekonomin i genomsnitt uppgått till 3,2 procent och inflationstakten till 1,3 procent. Detta kan jämföras med andra hälften av 1980-talet då motsvarande tillväxtsiffra var 2,5 procent och inflationstakten 7,4 procent per år.

Finansiell stabilitet

Ett av Riksbankens verksamhetsmål är att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Riksbanken redovisar mot den bakgrunden regelbundet sin syn på utvecklingen i det finansiella systemet. Det gångna året har fört med sig betydande svängningar på finansmarknaden samtidigt som skuldsättningen i hushållsektorn ökat. Trots detta uppvisar den finansiella sektorn fortsatt god stabilitet.

Riksbankens övervakning av betalningssystemet

Ett av Riksbankens verksamhetsmål är att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende, vilket innebär att Riksbanken övervakar betalningssystemet i sin helhet. Övervakningen bedrivs inom två huvudområden. För det första övervakas den *finansiella infrastrukturen*, i syfte att minimera systemriskerna och undvika effektivitetsförluster som sammanhänger med hur infrastrukturen är uppbyggd. Den andra delen rör *bankerna*, som är de centrala aktörerna i betalningssystemet då de förmedlar kontobetalningar. Riksbanken har ingen roll som tillsynsmyndighet för enskilda institut, men följer i sin stabilitetsanalys utvecklingen i banksektorn, särskilt de fyra storbankerna. Syftet med denna övervakning är dels att bedöma riskerna för att det uppstår problem i banksystemet som kan leda till allvarliga störningar i betalningssystemet, dels att hålla beredskap för eventuella kriser som skulle kunna uppstå.

Förändringar ökar kraven

Avregleringar, ökad internationalisering, snabbare kommunikation, tekniska innovationer och alltmer sofistikerade finansiella instrument har medfört att de finansiella marknaderna kan hantera allt större finansiella risker. Detta ger förutsättningar för högre ekonomisk tillväxt eftersom en effektivare riskspridning leder till att sparande bättre kan kanaliseras till investeringar inom olika områden. Internationaliseringen ökar samtidigt risken för att finansiella kriser i ett land eller i en stor bank snabbt sprider sig till andra banker och länder. Regelverk och tillsynsverksamhet i varje land måste därför löpande anpassas och samarbete mellan länder utvecklas. Det ställer krav på flexibilitet både hos internationella och nationella institutioner. Ett intensivt arbete med att förbättra gemensamma regler och standarder för finansiell verksamhet pågår sedan flera år inom ramen för olika internationella samarbetsföretag.

Riksbanken har inget direkt ansvar för tillsynsverksamhet eller regelverk, men har i sin övervakningsroll ett starkt intresse av att hålla sig informerad om och påverka utformningen av tillsyn och regler. Riksbanken deltar därför aktivt i de internationella och nationella samarbetsgrupper som behandlar frågor om hur marknadens och de finansiella institutens risktagande ska begränsas.

Förebyggande åtgärder

Det viktigaste sättet att minska risken för finansiella kriser är goda regelverk vars efterlevnad kontrolleras av väl fungerande tillsynsmyndigheter. En viktig del i tillsynen är att försäkra sig om att bankernas individuella riskhanteringssystem tillämpas och är tillförlitliga. Därutöver behövs övergripande analys och bedömningar av den samlade riskuppbyggnaden i hela banksystemet eftersom riskbedömningar av enskilda institut inte nödvändigtvis fångar upp de samlade riskerna i hela systemet. En viktig del i Riksbankens roll i att främja ett väl fungerande betalningssystem är därför att analysera utvecklingen i de stora bankerna samt riskutvecklingen i systemet som helhet. Två gånger om året publicerar Riksbanken resultatet av sina bedömningar i rapporten "Finansiell stabilitet".

Bedömningarna är inriktad på tre områden:

1. *Strategiska risker* orsakade av långsiktiga förändringar på de finansiella marknaderna. Strukturella förändringar kan påverka bankernas intjäningsförmåga och lönsamhet. Det kan exempelvis leda till att bankerna ökar sitt risk-tagande i syfte att kortsiktigt återställa vinstnivåerna.
2. *Kreditrisk* i banksektorn som sammanhänger med den makroekonomiska utvecklingen på medellång sikt. Överdrivna förväntningar om kommande inkomstströmmar kan till exempel leda till att såväl efterfrågan som utbudet av krediter ökar mer än vad som är långsiktigt hållbart. I förlängningen kan en sådan utveckling orsaka förluster i banksektorn som kan hota stabiliteten i betalningssystemet.
3. *Specifika risk* i bankerna som på kort sikt skulle kunna hota den finansiella stabiliteten. Stora fordringar på en enskild motpart kan exempelvis leda till att finansiella problem hos denna får stora spridningseffekter.

Att publicera analysen är ett av Riksbankens medel för att bidra till att *förhindra* att bankerna ökar sitt risktagande på ett sätt som i förlängningen skulle kunna leda till en finansiell kris och problem i betalningsväsendet.

Genom att uppmärksamma bankerna på riskerna finns möjlighet att i god tid vidta åtgärder. Analysen diskuteras också med de myndigheter, till exempel Finansinspektionen, som förfogar över andra medel för att begränsa bankernas risknivå.

Vid allvarliga störningar i betalningssystemet eller vid andra synnerliga skäl får Riksbanken ge krediter eller bevilja garanti för att stödja likviditeten i banker och andra företag som står under Finansinspektionens tillsyn. Riksbankens löpande analys av det finansiella systemet är en viktig grund för de bedömningar som måste göras när stabiliteten i betalningssystemet är hotad. Om en kris uppstår måste samordnade åtgärder vidtas snabbt av berörda myndigheter. Riksbanken å jour-håller därför ständigt den organisation och de rutiner som ska tillämpas vid en kris.

Utvecklingen under året

Under året förbättrades bankernas lönsamhet. Stigande provisionsintäkter från bankernas fondförvaltning och mäklarverksamhet i kombination med fallande kreditförluster förbättrade resultatet. Samtidigt försatte överskottet från bankernas traditionella in- och utlåningsverksamhet att minska. Trenden med minskat överskott från in- och utlåningsverksamheten har pågått under flera år och är bland annat en följd av att nya sparformer minskat bankinlåningen.

Bankerna

Bankernas vinster under året gynnades av den starka tillväxten i ekonomin. Tillväxtoptimismen tog sig i början av året också uttryck i fortsatt kraftigt stigande aktiekurser. Även fastighetspriserna steg. Riksbanken fokuserade därför analysen på hur risken i bankernas verksamhet påverkades av utvecklingen på fastighets- och aktiemarknaderna. Bland annat bedömdes hur känsliga bankernas resultat var för fallande aktiepriser. Slutsatsen var att stabiliteten i systemet inte hotades av fallande aktiekurser. Inte heller bedömdes utvecklingen på fastighetsmarknaden utgöra ett hot mot bankernas stabilitet. Skälet till detta var främst att ökningarna i fastighets- och aktievärdena under året inte sammanfallit med en kraftig kreditexpansion på samma sätt som före bankkrisen i början av 1990-talet.

Hushåll och företag

En viss riskuppbbyggnad i hushållssektorn skedde till följd av en kraftigt växande utlåning och den förmögenhetsökning som de stigande tillgångspriserna givit hushållen. Hushållens möjlighet att klara av amorteringar och räntebetalningar på sina lån bedömdes dock vara tillräckligt god för att hushållsutfåningen inte skulle leda till förluster i det finansiella systemet som kunde hota den finansiella stabiliteten. Fluktuerande och fallande aktiekurser samt en viss ökning av antalet företagskonkurser indikerade viss avmattning i den ekonomiska tillväxten under senare delen av året. Det avspeglades också i en dämpning av penningmängdstillväxten. Tillväxten i utlåning till svensk allmänhet fortsatte emellertid att ligga på en hög nivå.

Riksbankens analys av motpartsriskerna, det vill säga de fordringar och skulder som bankerna har mot varandra, visade dock att det fanns skäl att utreda förutsättningarna för en skärpning av reglerna för stora exponeringar mellan finansiella företag.

En utredning i samarbete med Finansinspektionen startade därför under året. Analysen underströk också de stora exponeringar som uppstår i svensk valutahandel. De svenska reglerna för valutahandel samordnas med de regler som gäller internationellt. Riksbanken beslutade därför att i sitt internationella arbete verka för förändringar av de internationellt överenskomna reglerna i syfte att minska riskerna i valutahandeln.

Övervakning av den finansiella infrastrukturen

Utvecklingen inom flera områden har lett till att intresset för betalningssystemfrågor intensifierats. En snabb teknologisk utveckling har resulterat i innovationer av betalningsformer och att nya kanaler för betalningar har utvecklats. Globalisering och avreglering av de finansiella marknaderna har lett till ökade handelsvolymerna och framväxten av nya instrument. Detta har i sin tur haft inverkan på mönstret för betalningsflödena och storleken på dessa.

En viktig del i Riksbankens arbete med att främja ett säkert och effektivt betalningssystem är övervakningen av den finansiella infrastrukturen. Övervakningsarbetet syftar till att kartlägga och följa upp källor till systemrisk och effektivitetsförluster i den finansiella infrastrukturen samt att föreslå sätt att reducera dessa. Det uppstår en ökad risk för störningar och för effektivitetsförluster i det finansiella systemet om:

1. organisationen av ett clearinghus, marknadsplats eller betalningssystem brister. Marknadsstrukturen kan i sig själv leda till sådana brister, exempelvis vid en hög grad av marknadskoncentration.
2. lagstiftningen, regleringen eller regelverket skapar felaktiga incitament.
3. transaktionsflödenas känslighet för externa chocker är stor eller om dessa flöden inte hanteras av systemen på ett effektivt sätt.

Övervakningsarbetet är inriktat mot att bevaka den finansiella infrastrukturen från dessa tre utgångspunkter. Övervakningsarbetet är vidare uppdelat i tre

huvudområden: system för stora betalningar, system och instrument för massbetalningar samt de finansiella marknaderna.

Riksbankens åtgärder under året

En av huvuduppgifterna under året har varit att skapa en tankeram som binder ihop arbetet med den finansiella infrastrukturen till en helhet. Syftet med detta arbete har varit att bli bättre fokuserade på de effektivitets- och stabilitetsaspekter som bör ges prioriterad uppmärksamhet.

I september startades på Riksbankens initiativ ett Betalningssystemråd för att arbeta med mer långsiktiga frågor kring den finansiella infrastrukturen. Förutom Riksbanken deltar även de fyra storbankerna, VPC och OM. En prioriterad fråga är det framtida betalningssystemet. Kraven på betalningssystemen har ökat både vad gäller tillgänglighet och effektivitet. Kostnaderna för att möta dessa krav i kombination med att antalet banker minskat i Sverige till följd av sammanslagningar och uppköp har aktualiserat frågan om betalningssystemets struktur behöver ändras. Olika lösningar diskuteras bland annat med avseende på möjligheterna till bättre inhemsk samordning mellan olika system eller till samordning med andra länder.

Marknadsoperationer

Riksbanken påverkar marknadsräntan genom att använda sina tillgångar och skulder i balansräkningen. En del av tillgångarna är valutareserven som Riksbanken har i valutapolitiskt syfte. Riksbanken tillhandahåller också ett system för genomförandet av stora betalningar mellan bankerna samt svarar för landets försörjning med sedlar och mynt.

Riksbankens balansräkning

Riksbankens balansräkning har en omslutning på ungefär 233 miljarder kronor. Att centralbanker har en balansräkning beror i grunden på utgivningen av sedlar och mynt. När sedlar och mynt lämnas ut till bankerna från Riksbanken för vidareförmedling till allmänheten, innebär detta ett lån från Riksbanken till bankerna för vilket bankerna betalar en ränta. I Riksbankens balansräkning bokförs utelöpande sedlar och mynt därför som en skuld och utlåning till bankerna som en tillgång. Om Riksbanken höjer räntan för sina lån behöver bankerna i sin tur höja den ränta de använder mot sina kunder.

Riksbankens balansräkning har på sin skuldsida också ett eget kapital. Det ska fungera som en buffert för fluktuationer i Riksbankens resultat samt skapa beredskap för att ge nödkrediter till banker som drabbas av likviditetskris. Det egna kapitalet placeras i tillgångar i kronor och utländsk valuta.

Krontillgångarna består således av lån till banker och andra räntebärande tillgångar. Valutareserven är de tillgångar som placeras i utländsk valuta. Valutareserven håller Riksbanken främst för att kunna intervensera på valutamarknaden även om behovet av detta med nuvarande växelkursregim är begränsat.

Sammansättningen av tillgångarna är således främst en följd av utformningen och tillämpningen av det penningpolitiska styrsystemet. Det gäller också de in- och utlåningsmöjligheter som Riksbanken erbjuder de banker som deltar i betalningssystemet RIX och som då de utnyttjas påverkar balansräkningen.

Grundstruktur i Riksbankens balansräkning

Tillgångar	Skulder
Valutareserv	Utelöpande sedelstock
Värdepapper i kronor	Eget kapital
Utlåning till banker	

Riksbanken påverkar inflationen genom att styra de korta marknadsräntorna. Det lånebehov bankerna har i Riksbanken och som i grunden beror på sedel efterfrågan tillgodoses normalt genom utlåning till Riksbankens reporänta. Banksystemet som helhet finansierar sitt samlade lånebehov i Riksbanken, medan likviditetsskillnader mellan enskilda banker utjämnas på dagslåne marknaden. Riksbankens in- och utlåningsräntor bildar en korridor runt reporäntan och sätter gränser för dagslåneräntan som håller sig mycket nära Riksbankens reporänta. Dagslåneräntan påverkar i sin tur övriga räntor.

Guld- och valutareservförvaltning

Valutapolitik och valutareserv

Regeringen avgör vilket växelkurssystem Sverige ska ha. Riksbanken beslutar sedan om tillämpningen av detta. Nuvarande växelkurssystem innebär att växelkursen är flytande, det vill säga kronan rör sig fritt mot andra valutor.

Riksbanken ska i valutapolitiskt syfte hålla tillgångar i utländsk valuta, utländska fordringar och guld.

Guld- och valutareserven

Guld- och valutareserven består av guld, utländsk valuta samt fordringar i särskilda dragningsrätter som Riksbanken har på Internationella valutafonden (IMF).

Valutareserven förvaltas för att ge god avkastning och placeras framförallt i statsobligationer utgivna av andra länder. Fyra valutor används: amerikanska dollar (35 procent), euro (35 procent), brittiska pund (15 procent) och japanska yen (15 procent). Valutareserven är uppdelad i en investeringsportfölj och en likviditetsportfölj.

Guldreserven, som utgör cirka 10 procent av guld- och valutareserven, är en buffert avsedd att användas i extrema lägen då övriga tillgångar inte är användbara eller tillgängliga. Guldreserven uppgår till 185,4 ton och har ett marknadsvärde på 15,4 miljarder kronor. För att ge intäkter lånas delar av guldinnehavet ut.⁵

Investeringsfilosofi

Investeringsportföljen är den del av valutareserven som placeras i obligationer. Syftet är att generera högsta möjliga avkastning på lång sikt givet den av direktionen beslutade risknivån. Kortsiktiga variationer i resultatet kan förekomma. Investeringarna får göras i statsgaranterade tillgångar i de fyra valutorna, vilket innebär statsobligationer samt obligationer emitterade av mellanstatliga organisationer (till exempel Världsbanken) och internationella obligationer. Riksbanken förvaltar investeringsportföljen för att på det sättet kunna påverka risktagandet bättre. Riskan anpassas till ändrade marknadsförhållanden. Exempelvis minskas portföljens räntekänslighet då räntorna stiger och omvänt.

Likviditetsportföljen är den del av valutareserven som är Riksbankens kassa i utländsk valuta. Den används för de in- och utflöden ur valutareserven som uppkommer till exempel för räntebetalningar då Riksbanken agerar agent åt Riksgäldskontoret. När Riksgäldskontoret betalar tillbaka ett

⁵ Utlåning och försäljning av guld är begränsat i en överenskommelse mellan centralbanker från september 1999. Enligt denna överenskommelse får en centralbank inte öka sin försäljning eller utlåning av guld under fem år från september 1999. Riksbanken har 117 ton guld utlånat.

lån i utländsk valuta köps valutan av Riksbanken. Likviditetsportföljens storlek bestäms därför framförallt av Riksgäldskontorets återbetalningsplaner för statens lån i utländsk valuta. För att begränsa ränterisken styrs placeringarna så att de så långt möjligt förfaller samma dag som en lånebetalning sker.

Avkastning under året

Valutareserveförvaltningen genererade ett räntenetto på 6,2 miljarder kronor under 2000 medan vinsten blev 17,6 miljarder kronor. Valutakurseffekter påverkade resultatet positivt med 6,2 miljarder kronor. Priseffekten i värdering av guld- och valutareseven förbättrade resultatet med 5,2 miljarder kronor.

Riksbankens finansiella riskhantering

Finansiell verksamhet skapar finansiella risker och hanteringen av dessa risker är en naturlig och väsentlig del av verksamheten. Storleken och sammansättningen av Riksbankens balansräkning styrs av de penning- och valutapolitiska behoven och av att Riksbanken svarar för landets försörjning av sedlar och mynt. Risktagandet styrs därför i stor utsträckning av den övergripande uppläggningspolitiken. En väl utvecklad riskhantering är en förutsättning för en effektiv och ändamålsenlig förvaltning. I Riksbankens balansräkning och verksamhet uppstår en rad olika finansiella risker, bland annat inom förvaltningen av valutareseven och den inhemska portföljen och inom betalningssystemet.

Ansvar för hantering av Riksbankens finansiella risker är fördelat på flera nivåer. Det yttersta ansvaret ligger hos direktionen. Varje avdelning ska hantera de risker som genereras i den egna verksamheten. För kontroll och analys av de finansiella riskerna finns också en särskild riskkontrollavdelning som arbetar oberoende av övrig verksamhet och rapporterar direkt till direktionen. Finansiella risker är av olika slag. Normalt indelas de i kreditrisk, likviditetsrisk, marknadsrisk, operativ risk och anseenderisk.

Kreditrisk är risken för oväntade förluster till följd av att bankens motparter inte kan fullgöra sina åtaganden gentemot banken. För att begränsa kreditriskerna ställer Riksbanken både kvalitativa (till exempel rating/kreditvärde) och kvantitativa krav på sina motparter och på de säkerheter som lämnas till banken. Inom förvaltningen av valutareseven avgör kreditvärderingen hur stora belopp som kan placeras hos en motpart.

Likviditetsrisk är risken för att Riksbankens betalningsåtaganden inte omgående kan fullgöras. Riksbanken håller betalningsberedskap för både löpande och oförutsedda betalningsåtaganden. För att minska likviditetsrisken placeras valutareseven i olika valutor och i olika finansiella instrument för vilka det finns stora och likvida marknader.

Marknadsrisk är risken för förluster på tillgångar till följd av förändringar av räntor och valutakurser. Riksbankens ränterisk begränsas genom att direktionen fastställt ett intervall för valutaresevens räntekänslighet. Riksbanken sprider valutarisken genom att placera i fyra olika valutor.

Operativa risker är risken för oväntade förluster till följd av brister i administrativa rutiner eller system, brister i den interna kontrollen samt bristande kunskap hos medarbetarna. Riskerna begränsas genom kunnig personal, tydliga och kända interna regelverk samt genom separerade ansvarsområden.

Anseenderisken är risken för att Riksbankens anseende sjunker på grund av det sätt på vilket den finansiella verksamheten bedrivs. Riksbanken gör till exempel endast affärer med eller i instrument utfärdade av motparter med mycket gott anseende. Vidare ska Riksbankens personal följa särskilda fastställda etiska riktlinjer.

RIX-systemet

För att betalningar ska kunna förmedlas mellan olika aktörer i ekonomin krävs, förutom betalningsmedel, en infrastruktur där betalningar kan genomföras. Riksbanken driver det system – K-RIX – som förmedlar samtliga betalningar i kronor mellan bankerna. Systemet hanterar också underliggande betalningar för värdepapperstransaktioner samt de betalningar som går via post- och bankgirot. De betalningar som sker mellan Riksbanken och bankerna förmedlas också via RIX-systemet som därför utgör knutpunkten i det svenska betalningssystemet. Det har också en viktig roll för det praktiska genomförandet av penningpolitiken.

RIX är, i den del som hanterar euro, också en del i det EU-gemensamma betalningssystemet – Target – som bildades när euron infördes i början av 1999. Alla femton nationella centralbanker i EU och centralbanken i den europeiska valutaunionen, ECB, deltar i detta system. Via de nationella centralbankerna binder systemet samman cirka 5 000 kommersiella banker inom EU i ett gemensamt betalningssystem.

Sedlar och mynt

En del av Riksbankens uppgift att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende är att svara för landets försörjning med sedlar och mynt. Riksbanksfullmäktige bestämmer utformningen av de sedlar och mynt som Riksbanken ger ut. Valörerna är fastlagda i riksbankslagen. Riksbankens två helägda dotterbolag AB Tumba Bruk och Pengar i Sverige AB producerar respektive distribuerar sedlar och mynt i Sverige.

Riksbanken övervakar och styr sina dotterbolag dels genom sitt ägarskap, dels genom de uppdrag som banken lämnar till bolagen. I uppdraget till Pengar i Sverige AB anges att bolagets verksamhet ska ske under tillsyn av Riksbanken. Som ägare har Riksbanken samma uppgifter som ägare i andra aktiebolag, till exempel att på bolagsstämman besluta om vinstdisposition och att utse styrelse och revisorer. Styrelsen tillvaratar under verksamhetsåret ägarens intressen. Som uppdragsgivare har Riksbanken träffat avtal med bolagen, som utförligt reglerar vilka uppdrag som ska utföras, hur de ska utföras och vilka uppgifter som bolagen ska lämna till Riksbanken. Därutöver gör Riksbanken kontroller på plats hos bolagen, med inriktning fram-

för allt på att säkerheten i olika avseenden fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Tillsynen av Pengar i Sverige AB har främst till syfte att skydda allmänhetens intresse av en säker och effektiv verksamhet.

Internationell verksamhet

Ekonomins internationalisering ger enskilda länder fördelar i form av ökade möjligheter till handel och ökad tillgång på internationellt kapital. Men den ställer också högre krav på länderna att genomföra reformer på olika ekonomiska områden för att bättre kunna hantera de snabba förändringar som följer i globaliseringens spår. Detta område genomtygades diskussionerna i de internationella fora Riksbanken deltog i under 2000.

Internationellt samarbete

De frågor som tas upp i detta avsnitt behandlas i flera internationella organisationer där Riksbanken deltar, inte minst inom ramen för Internationella valutafonden (IMF) och EU. Tyngdpunkten i arbetet i IMF ligger på åtgärder för att förebygga internationella finansiella kriser. Inom EU är det främst Ekonomiska och finansiella kommittén, som ger råd i ekonomisk-politiska frågor åt Ekofin-rådet, och Europeiska centralbankssystemet (ECBS) som står i fokus för Riksbankens insatser. Riksbankschefen är ledamot av ECB:s allmänna råd och Riksbanken är företräd i cirka 45 kommittéer och arbetsgrupper inom ECBS. Till följd av att Sverige inte infört euron som valuta deltar Riksbanken dock inte fullt ut i arbetet i dessa kommittéer. Riksbanken medverkar också i det monetära och finansiella samarbetet mellan centralbankerna i Bank for International Settlement (BIS). Ett annat viktigt forum är G10 (Group of Ten), där Riksbanken, i vissa fall tillsammans med Finansdepartementet, representerar Sverige.

Krisförebyggande åtgärder

Asienkrisens utbrott 1997 satte igång ett intensivt arbete för att förändra de regler och institutioner som styr de finansiella marknaderna, i syfte att förhindra nya internationella finansiella kriser. Reformeringen av den internationella finansiella arkitekturen, som detta arbete kallas, var under 2000 en högt prioriterad fråga inom IMF. Sveriges ståndpunkter inför IMF:s styrelsebeslut utarbetas av Riksbanken i samråd med regeringen som i dessa frågor företräds av Finansdepartementet. En slutsats, som IMF drog under året, var att fonden ska fortsätta arbetet med att stärka medlemsländernas inhemska finansiella system så att riskerna för framtida finansiella kriser minskar. En viktig del av detta arbete är att IMF ska verka för att enskilda länder tillämpar internationella minimistandarder, som förutom av IMF har tagits fram av exempelvis Världsbanken, OECD och Baselkommittén för banktillsyn. Dessa täcker områden som finansiell statistik, öppenhet i penning- och finanspolitik, tillsyn av finansiella institut, bekämpning av penningtvätt med mera.

Krishantering

Inom IMF och andra organisationer fördes under 2000 också en djuplodande debatt om hur de multilaterala organisationerna ska hantera internationella finansiella kriser om sådana, trots aktivt förebyggande åtgärder, uppstår. Denna diskussion har i första hand berört omfattningen av och villkoren för

IMF:s utlåning till länder i kris. Fonden diskuterade bland annat möjligheten att minska antalet villkor, som ställs på låntagarländer, för att fokusera på de förhållanden som är mest centrala för att återställa extern balans och stabilitet.

För att anpassa IMF:s insatser till varierande förhållanden i olika länder med externa finansieringsbehov har fondens förmånliga (mjuka) utlåning⁶ till u-länder numera som uttryckligt mål att bekämpa fattigdomen.

IMF arbetade också för att privata kreditgivare ska bidra med en större del av finansieringen av ett krisdrabbat lands betalningsbalansunderskott. Under 2000 omförhandlades obligationslån framgångsrikt i samband med IMF-lån till flera länder. IMF:s exekutivstyrelse konstaterade att närmare samarbete med de privata kreditörerna är nödvändigt, både för att minska påfrestningarna på offentliga långivare och för att skapa motiv för sunda riskbedömningar för investerare. De exakta omständigheterna för detta samarbete kommer dock att kunna variera från fall till fall.

Ökad öppenhet

För att förbättra förutsättningarna för att bedöma utvecklingen i enskilda länder har IMF verkat för att länderna ska ge allmänheten och aktörerna på de finansiella marknaderna bättre tillgång till statistik och annat material, bland annat via internet. Under året utvärderades ett experiment där enskilda länder uppmanats att publicera dokument från fondens övervakning och utlåning och det beslutades att denna öppenhet ska fortsätta. För att ytterligare öka sin egen öppenhet publicerar IMF numera fondens egen finansiella transaktionsplan, som beskriver hur utlåningen finansieras.

Vid den senaste höjningen av IMF:s kapital beslutade medlemsländerna att en översyn ska göras av medlemsländernas kvotandelar vilka både anger kapitalandel och rösträtt i valutafonden. En utredning om kvotandelskonstruktionen redovisas och diskuteras därför i exekutivstyrelsen. Den har också fört diskussioner om medlemsländernas relativa kvotandelar.

EU:s utvidgning driver på

Frågorna om krisförebyggande och krishantering rör i hög grad också de länder som förhandlar om medlemskap i EU. För dessa länder fungerar ett EU-medlemskap som en drivkraft för att genomföra viktiga ekonomiska och politiska förändringar. Återkommande utvärderingar av hur ansökarländerna ligger till görs utifrån de så kallade Köpenhamnskriterierna, som anger vad länderna ska genomföra för att fungera som marknadsekonomier och därmed också kunna ansluta sig till EU:s regelverk och delta i den inre marknaden. Kommissionen gjorde under hösten 2000 en utvärdering, som diskuterades inom EU:s Ekonomiska och finansiella kommitté (EFK) där Riksbanken och

⁶ Via det förstärkta HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries) och PRGF (Poverty Reduction and Growth Facility).

Finansdepartementet deltar. Enligt utvärderingen hade länderna över lag gjort framsteg, även om skillnaderna mellan dem fortfarande var stora. Denna ekonomiska granskning ska i framtiden kompletteras med en övervakning av den makroekonomiska och finansiella stabiliteten i länderna. Övervakningen ska ingå som underlag i en fortlöpande dialog med ansökarländerna för att förbereda deras ekonomier inför ett framtida deltagande i EU.

Som en del av diskussionerna om ansökarländernas ekonomier har Ekofin-rådet betonat att valet av växelkursregim måste ses som underordnat den allmänna ekonomisk-politiska inriktningen mot att upprätthålla intern stabilitet och extern balans. Det ger ansökarländerna relativt stor frihet att själva bestämma vilken växelkursregim de vill ha, såväl före EU-medlemskapet som en tid efter inträdet. När de väl är medlemmar måste de dock naturligtvis, i enlighet med fördraget, se valet av växelkurs som en fråga av gemensamt intresse för alla EU-länder.

EU:s utvidgning har också satt stor press på EU-länderna att reformera beslutsfattandet i unionens institutioner. Arbetet kring dessa frågor skedde under året inom ramen för en regeringskonferens. Resultaten presenterades vid Europeiska rådets decembermöte i Nice.

En integrerad finansmarknad i EU

Även mellan de nuvarande EU-länderna fördes under året en ingående debatt om det finansiella systemet. En av de slutsatser som drogs, på basis av en rapport som arbetats fram av en arbetsgrupp inom Ekonomiska och finansiella kommittén, var att tillsynsmyndigheternas informationsutbyte sinsemellan och samarbete med centralbanker och finansdepartement måste fördjupas. Några institutionella förändringar ansågs inte behövas för att säkra den finansiella stabiliteten i unionen.

En annan sida av debatten handlade om att förbättra EU-ländernas möjligheter att dra nytta av den snabba utvecklingen på de finansiella marknaderna. Av den anledningen antog EU-länderna en handlingsplan för finansiella tjänster, som i korthet går ut på att en integrerad europeisk finansmarknad ska vara förverkligad senast 2005. Under hösten pekade kommissionen på risken att tidsschemat inte skulle hålla och presenterade därför ett antal prioriterade åtgärder som måste genomföras under det kommande halvåret. Ekofin-rådet tillsatte vidare en kommitté för att ta fram förslag till reformering av regelverket för värdepappersmarknaderna. Kommittén har föreslagit en enklare procedur för att regelverket ska kunna anpassas snabbare till nya marknadsförutsättningar. Slutrapporten från kommittén ska läggas fram till toppmötet i Stockholm i mars 2001.

I samma anda betonade EU-länderna behovet av fortsatta strukturella reformer även på andra områden. En av slutsatserna från toppmötet i Lissabon under våren var att EU:s allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken ska fokusera ännu mer på effekterna av medlemsländernas strukturpolitik. Målet är att öka den potentiella tillväxten och sysselsättningen samt att stödja övergången till en kunskapsbaserad ekonomi. Kommissionen ska identifiera så

kallade strukturella indikatorer för att bedöma ländernas strukturpolitiska framsteg och presentera dessa i återkommande rapporter.

EU-länderna ska också fördjupa övervakningen av de offentliga finansernas utveckling i de enskilda länderna. Från att tidigare främst ha fokuserat på kvantitativa aspekter för att uppfylla stabilitets- och tillväxtpaktens krav, ska blicken nu riktas mot mer kvalitativa aspekter.

Under året inleddes därför arbetet med en rapport om de offentliga finansernas bidrag till tillväxt och sysselsättning. Rapporten ska utvärdera åtgärder som syftar till att minska skatten för låginkomsttagare, stärka motiven för arbete i skatte- och bidragssystemen och öka de offentliga utgifternas bidrag till kapitalbildning, forskning och utveckling, innovationer och IT-utveckling. Rapporten ska också granska vad medlemsländerna gjort för att säkerställa uthålligheten i de offentliga finanserna på lång sikt mot bakgrund av Europas åldrande befolkning.

Riksbankens EMU-förberedelser

Enligt ett riksdagsbeslut från december 1997 deltar inte Sverige i EMU:s tredje etapp. Enligt samma beslut ska största möjliga handlingsberedskap för ett eventuellt framtida deltagande i valutaunionen upprätthållas bland annat genom tekniska och praktiska förberedelser. Riksbanken har därför satt upp ett internt mål att omställningen för att klara ett inträde i EMU inte ska ta mer än tolv månader från ett politiskt beslut. Produktion och introduktion av sedlar och mynt i euro tar dock ytterligare cirka 18 månader efter ett inträde i EMU. Arbetet med Riksbankens interna EMU-förberedelser bedrivs inom ett projekt. Därutöver har Riksbanken ett samordningsansvar för förberedelsearbete i den finansiella sektorn. Allmänheten informeras regelbundet via lägesrapporter om de pågående förberedelserna inom såväl Riksbanken som den finansiella sektorn. Hittills har två specialrapporter och fem lägesrapporter presenterats, den senaste i mars 2000.

Statistik

Inom Riksbanken sker en betydande produktion av statistik. Under året har statistikverksamheten delats upp på olika avdelningar. Därigenom har användarinflytandet förbättrats. Riksbanken har under året även sett över statistikrapporteringen med ambitionen att framgent utnyttja modern informationsteknik för att effektivisera hanteringen.

Statistiken täcker områdena finansiella institut och marknader, den så kallade finansmarknadsstatistiken, samt betalningsbalansen. Statistiken ger möjlighet att analysera hur olika faktorer påverkar de finansiella marknadernas utveckling samt hur förändringar i regelverk och nya instrument påverkar penningpolitikens genomslag och stabiliteten i betalningssystemet. Statistiken används som underlag i penningpolitiken och i Riksbankens bevakning av det finansiella systemet.

Statistiken är också viktig för externa användare när det gäller att följa och bedöma utvecklingen på de finansiella marknaderna. Även Statistiska centralbyrån använder Riksbankens statistik. Betalningsbalansen är ett viktigt underlag för nationalräkenskaperna och finansmarknadsstatistiken används vid sammanställningen av finansräkenskaperna.

Internationella krav

Europeiska centralbanken (ECB) och internationella organisationer som Internationella valutafonden (IMF) är också viktiga användare som ställer krav på den statistik som Riksbanken producerar.

På grundval av krav från ECB har förberedelsearbetet inför ett eventuellt svenskt EMU-medlemskap fortsatt. Anpassningsbehovet är särskilt stort när det gäller finansmarknadsstatistiken, där kraven från ECB har vuxit under senare tid.

Som ett led i att öka ländernas öppenhet har IMF fastställt en särskild statistikstandard, Special Data Dissemination Standard, SDDS. Sverige har, tillsammans med ett 50-tal andra länder, anslutit sig till standarden och har därmed gjort ett åtagande att producera och publicera den ekonomiska statistik som standarden föreskriver. Riksbanken samordnar detta arbete inom Sverige.

Statistikproduktionen närmare användarna

Statistikverksamheten i Riksbanken har under 2000 delats upp och delarna har förts över till några av bankens avdelningar. Genom att betalningsbalansstatistiken nu produceras inom avdelningen för penningpolitik och finansmarknadsstatistiken inom avdelningen för finansiell stabilitet, har ett ökat användarinflytande över statistiken möjliggjorts.

Betalningsbalansstatistiken grundas bland annat på uppgifter om utlandsbetalningar. Inom banken har en utredning påbörjats för att se om det är möjligt att frånga denna betalningsrapportering och i stället helt basera betal-

ningsbalansstatistiken på urvalsundersökningar. Syftet är att på det sättet förenkla insamlingen och upprätthålla kvaliteten på denna statistik.

Inom finansmarknadsstatistiken pågår en genomgripande översyn av inrapporteringen till Riksbanken. När detta införs kommer även nya och enklare rapporteringskanaler via internet att tas i bruk.

Forskning

Riksbanken bedriver forskning kring frågor som är relevanta för Riksbankens verksamhet, det vill säga forskningsprojekt och metoder som kan vidareutveckla analysen av prisstabilitet och finansiell stabilitet.

Inom området finansiell stabilitet har forskningsarbetet under 2000 koncentrerats på ett nystartat projekt om bankernas kreditrisker. Sådana studier är viktiga av flera skäl.

Statens tillsyn av banker kommer i framtiden sannolikt att inriktas mot att bedöma utformning och tillämpning av bankernas egna kreditriskmodeller. Såväl centralbanker som tillsynsmyndigheter måste därför ha god kunskap om sådana modellers egenskaper och hur väl de lyckas fänga upp risker av olika slag, exempelvis sådana som är förknippade med konjunkturcykeln.

Vidare behöver Riksbanken utveckla indikatorer över stabiliteten i det svenska betalningssystemet. Ett övergripande mått på kreditriskerna i bankernas låneportföljer är ett exempel på en sådan indikator. I Sverige – med en koncentrerad banksektor och god tillgång på data – finns unika möjligheter att genomföra analyser av detta slag, vilket gör projektet särskilt intressant ur forskningssynvinkel.

Forskning om finansiell stabilitet är en ny verksamhet på forskningsavdelningen. Därutöver bedriver avdelningen sedan tidigare studier av penningpolitik och inflation. Under det senaste året har flera olika projekt inom detta område bedrivits, teoretiska såväl som empiriska. Teoretiska modeller har utvecklats för att studera konsekvenserna av olika formuleringar av penningpolitik med ett uttalat inflationsmål. Empiriska studier har gjorts av sambandet mellan inflation och arbetslöshet och av prognosernas roll för Riksbankens politik.

I januari 2000 arrangerade Riksbanken en konferens om "Challenges for Modern Central Banking". Med allt större internationella kapitalrörelser och nya innovationer på de finansiella marknaderna finns ständigt ett behov för centralbankerna att ompröva sin verksamhet. För att sammanfatta kunskapsläget och stimulera ny forskning inbjöds ett tiotal ledande utländska forskare att komma med bidrag till denna konferens. Resultatet kommer att publiceras i bokform under 2001.

Forskarkonferens i Stockholm

En konferens om tillgångspriser (exempelvis aktie- och fastighetspriser) och penningpolitik arrangerades av Riksbanken tillsammans med Handelshögskolan Stockholm. Konferensen, som samlade ett hundratal deltagare från hela världen, hölls på Frösundavik i Solna den 16-17 juni 2000. Syftet var att föra samman akademiker och centralbanksekonomer för att diskutera de senaste forskningsrönen vad gäller tillgångspriser och penningpolitik samt att dra slutsatser för det praktiska genomförandet av penningpolitiken.

Åtta uppsatser presenterades av internationellt högt ansedda forskare. Ämnena som avhandlades rörde empiriska samband på makro- och mikronivå, den penningpolitiska transmissionsmekanismen och penningpolitiska implikationer av forskningsresultat rörande sambanden mellan tillgångspriser och den reala ekonomin. Bland annat diskuterades om tillgångspriser är bra konjunkturindikatorer, hur prisbubblor kan uppstå på tillgångsmarknader och om finansiella kriser har varit fler och djupare sedan 1970-talet jämfört med tidigare perioder.

Under den avslutande paneldebatten, ledd av förste vice riksbankschef Lars Heikensten, diskuterades vilka slutsatser som kunde dras med avseende på hur penningpolitiken ska föras. En särskilt aktuell fråga var huruvida en centralbank ska reagera på inflation och bubbelfenomen i tillgångspriser.

Konferensen samlade deltagare från ett fyrtiotal centralbanker, från ett antal svenska och internationella organisationer samt akademiker.

Medarbetare

Genom bankens nya organisation, som infördes under året, har tydligare ansvarsområden skapats och ett starkare fokus har lagt på Riksbankens mål och uppgifter. Riksbankens ambition är att vara bland världens bästa centralbanker. För att lyckas krävs att Riksbanken är en attraktiv arbetsplats. Det är ett ständigt pågående arbete.

Ny organisation för ökad effektivitet

Genom återkommande attitydundersökningar fångas personalens åsikter och synpunkter upp på ett systematiskt sätt. Det ger viktig information om vad som är bra i organisationen och vad som inte fungerar tillfredställande. Den senaste attitydundersökningen som genomfördes hösten 1999 pekade på behov av förbättringar på några områden, bland annat effektivitet och lärande i organisationen. Konkreta åtgärder inom dessa områden gavs hög prioritet. Resultatet av attitydundersökningen fanns också med vid utformning av den nya organisation som trädde i kraft i juni 2000.

Omorganisationen innebar bland annat att antalet avdelningar reducerades. Den nya organisationen syftar till att öka samarbete och integration mellan olika verksamheter – en viktig del i bankens strävan att ytterligare höja kvaliteten inom olika områden.

Gemensamma värderingar

En framgångsrik organisation är uppbyggd av engagerade medarbetare och ett gott ledarskap. Under året har ett antal *ledord* formulerats som beskriver den interna kultur Riksbanken vill ha. Ledorden är *öppenhet, kompetens, samarbete, helhetssyn, initiativkraft* och *respekt*. Sättet att arbeta tillsammans påverkar hur väl arbetsuppgifterna utförs och därmed hur Riksbankens mål uppfylls.

Kompetensutveckling

Varje medarbetare har ansvar för sin egen utveckling och varje chefs uppgift är att leda och stödja personalens utveckling. Under året har en ny metod för medarbetarsamtal utarbetats som lägger större tyngd vid mål och utvecklingsplan för medarbetaren samt ömsesidig feed-back.

Utbildning är en viktig del av kompetensutvecklingen. Att delta i externa utbildningar ger värdefulla kunskaper, idéer och impulser. Riksbanken anordnar även interna utbildningar som fyller mer specifika behov och som även utgör kontaktytor mellan medarbetare från olika verksamhetsområden. Ett exempel är kursen *Modern Central Banking*, en skräddarsydd utbildning i penningpolitik och centralbankers roll. Under året har också ett internt mentorskapsprogram för kvinnliga handläggare genomförts. Syftet är att få fler kvinnor intresserade av chefsbefattningar och därmed bredda basen för rekrytering av nya chefer.

Utvecklande arbetsuppgifter och samarbete med erfarna kollegor utgör en väsentlig del av kompetensutvecklingen. Ett exempel är det internationella samarbetet där Riksbanken deltar i ett 70-tal kommittéer och arbetsgrupper. Genom att representera Riksbanken i dessa sammanhang och få samarbeta med kollegor från andra länder och kulturer ges medarbetarna goda möjligheter att använda och utveckla sin kompetens.

Attrahera och behålla bra medarbetare

Riksbankens förmåga att attrahera och behålla bra medarbetarna beror på möjligheterna att erbjuda intressanta och utmanande arbetsuppgifter, bra utvecklingsmöjligheter och ett gott arbetsklimat. Utvecklingen mot ökad självständighet och större öppenhet har förstärkt den positiva bilden av Riksbankens kvalitet och kunnande.

Ett mått på Riksbankens attraktivitet är Företagsbarometerns årliga undersökning där ekonomistudenter rankar de mest intressanta arbetsgivarna. År 2000 placerade sig Riksbanken på 14:e plats bland 120 företag, en förbättring med sju placeringar jämfört med 1999. Bland nationalekonomer är Riksbanken den populäraste arbetsplatsen.

Riksbanken erbjuder en miljö där medarbetarna kan vara kreativa och utvecklas. Den fysiska arbetsmiljön samspelar med den interna kulturen, byggd på samarbete och respekt för individen. De arkitektoniska kvaliteterna i riksbankshuset med en behaglig miljö, ljusa färger och högklassiga material kombineras med ändamålsenliga lösningar och modern teknik.

Organisation

Riksbanksfullmäktige beslutade i maj 2000, på förslag av direktionen, om en ny organisation för banken. Avsikten var att skapa en effektiv organisation med tydliga ansvarsområden och starkt fokus på bankens mål och uppgifter.

Tre nya avdelningar med direkt inriktning mot Riksbankens huvudmål bildades:

- **Avdelningen för penningpolitik** ansvarar för den penningpolitiska analysen, som är grunden för att uppfylla målet om ett fast penningvärde.
- **Avdelningen för finansiell stabilitet** ansvarar för analysen av det finansiella systemets stabilitet, som är grunden för att uppfylla målet om ett säkert och effektivt betalningsväsende.
- **Den marknadsoperativa avdelningen** genomför penning- och valutapolitiska åtgärder och ansvarar för de verktyg som krävs för detta. Verksamheten stödjer båda huvudmålen.

De administrativa stödfunktionerna har förts till en administrativ avdelning. Vid övriga avdelningar bedrivs arbete som främst syftar till att stödja Riksbankens huvudverksamheter.

Det totala antalet avdelningar har genom omorganisationen minskats från 16 till 11.

Riksbankens avdelningar

Avdelningen för penningpolitik
Övervakar och analyserar prisstabiliteten. Ansvarar för betalningsbalansstatistik.

Avdelningschef: Claes Berg

Antal anställda: 75

Avdelningen för marknadsoperationer

Genomför penning- och valutapolitiska åtgärder. Ansvarar för RIX-systemet, valutareserven och försörjningen med sedlar och mynt.

Avdelningschef: Christina Lindenius

Antal anställda: 57

Avdelningen för finansiell stabilitet

Övervakar och analyserar stabiliteten i betalningssystemet. Ansvarar för finansiell statistik.

Avdelningschef: Martin Andersson

Antal anställda: 35

Direktionsavdelningen

Svarar för administration av direktionens och riksbanksfullmäktiges sammanträden. Ger juridiskt stöd samt utför utredningsuppdrag.

Avdelningschef: Robert Sparve

Antal anställda: 20

Administrativa avdelningen

Ansvarar bland annat för kontors- och fastighetsservice, säkerhet, ekonomisystem, personal och kompetensförsörjning.

Avdelningschef: Agneta Rönström

Antal anställda: 119

IT-avdelningen

Förvaltar och underhåller bankens centrala IT-resurser samt utvecklar och upphandlar nya system.

Avdelningschef: Staffan Wallén

Antal anställda: 65

Informationsavdelningen

Samordnar extern och intern information. Ansvarar för presstjänst, webbplats, bibliotek och bankens publikationer.

Avdelningschef: Leif Jacobsson

Antal anställda: 13

Internationella avdelningen

Samordnar och utvecklar Riksbankens internationella arbete. Biträder direktionen i internationella kontakter.

Avdelningschef: Gustav Adlercreutz

Antal anställda: 12

Forskningsavdelningen

Bedriver forskning inom områden som är relevanta för Riksbanken. Stödjer andra avdelningar i verksamhet som har anknytning till forskning.

Avdelningschef: Anders Vredin

Antal anställda: 6

Internrevisionsavdelningen

Granskar och utvärderar bankens verksamhet. Fungerar som en objektiv stödfunktion till direktionen.

Avdelningschef: Marie Rudberg

Antal anställda: 5

Riskkontrollavdelningen

Ansvarar för den oberoende utvärderingen av nivå och resultat avseende bankens finansiella risker. Utvecklar metoder för att kontrollera risker.

Avdelningschef: Kristina Åkerberg

Antal anställda: 4

Anm. Siffrorna för antal anställda avser årsarbetare, det vill säga antalet anställda reducerat med hänsyn till hel- eller deltidstjänstledigheter.

Sveriges riksbank

Dotterbolag

AB Tumba Bruk

AB Tumba Bruk är helägt av Riksbanken. Företaget som grundades 1755 arbetar i en unik miljö söder om Stockholm. Huvudprodukterna är sedelpapper och sedlar som till övervägande delen säljs på den internationella marknaden.

Affärsidé

Bolagets affärsidé är att

- producera och sälja sedel- och säkerhetspapper,
- trycka sedlar för Riksbankens behov och för export,
- präglade svenska mynten men även minnesmynt och medaljer för kommersiell försäljning.

Verksamhet

Tumba Bruks verksamhet omfattar pappersbruk, tryckeri och myntverk.

Pappersbruket och tryckeriet är lokaliserat till Tumba och Myntverket till Eskilstuna. I Tumba produceras också passböcker till de svenska passen.

Under 2000 var antalet årsarbetare i genomsnitt 325.

2000 i korthet

Pappersbruket bidrog under 2000 med 40 procent av försäljningen, tryckeriet med 33 procent och Myntverket med 27 procent.

Tumba Bruk har under 2000 levererat sedelpapper till ett tiotal olika länder. För pappersbruket uppgick exportförsäljningen till 90 procent av försäljningsvärdet.

Pappersbruket tog under året en ny folieringsanläggning i bruk, vilket gör det möjligt att leverera folierat papper för exempelvis produktion av eurosedlar till andra länder.

Tryckeriet ökade utlandsförsäljningen till 30 procent av försäljningsvärdet. Sedlar såldes bland annat till Kongo och Uganda. Försäljningen av svenska sedlar och passböcker var ungefär den samma som för 1999.

Myntverket ökade under 2000 försäljningen av bruksmynt till Riksbanken. Dessutom lanserades ett millenniemynt i guld respektive silver med porträtt av kung Carl XVI Gustaf och kronprinsessan Victoria. Intresset för dessa mynt har varit stort.

AB Tumba Bruk förbättrade under året resultaten inom tryckeriet och Myntverket. För pappersbruket var resultatet oförändrat jämfört med 1999.

En förstärkning av personalens kompetens har varit nödvändig för att möta marknadens ökade krav samt för att kunna nyttja en alltmer avancerade maskinpark. Under året har därför stora resurser lagts ned på utveckling av personal och organisation.

Framtida utveckling

Den totala världskonsumtionen av sedlar beräknas uppgå till cirka 95 miljarder sedlar per år med en tillväxt om cirka 3 procent per år. Tumba Bruk har flera kontrakterade exportorder. Produktionen av en order till Uganda på 10 000 shilling startade redan under januari 2001. Produktionskapaciteten i tryckeriet kommer att vara väl utnyttjad bland annat genom arbetet med en uppgradering av de svenska 500- och 100-kronorssedlarna. I pappersbruket är dock beläggningen under inledning av 2001 otillfredsställande.

Tumba Bruk kommer under 2001 att ta ytterligare två större investeringar i bruk. En helt ny skär- och packlinje installeras i pappersbruket för att öka kapaciteten och effektiviteten. En anläggning för granskning, sortering, packning och kontroll installeras i tryckeriet, vilket gör det möjligt att granska varje enskild sedel. En sådan granskning krävs för att möta marknadens krav på kvalitet.

Pengar i Sverige AB

Pengar i Sverige AB är helägt av Riksbanken och startade sin verksamhet den 1 juni 1999 då Riksbankens hantering och distribution av kontanter överfördes till bolaget. Pengar i Sverige AB ska bedriva och utveckla kontanthanteringen på affärsmässiga grunder och därigenom bidra till att göra den effektivare ur samhällsekonomisk synvinkel. Samtidigt kan Riksbankens myndighetsroll renodlas när den operativa verksamheten avskiljts. Riksbankens avsikt är att på sikt avyttra Pengar i Sverige AB.

Affärsidé

Företagets affärsidé är att

- bearbeta, distribuera och lagra sedlar och mynt för Riksbankens räkning,
- sälja och leverera lösningar för kontanthantering till banker, posten och handeln.

Verksamhet

Pengar i Sverige är specialiserat på kontanthantering. Verksamheten omfattar in- och utlämning, sortering och packning av sedlar och mynt, lagerhållning och valuterings, äkthetskontroll, dagskasseuppräknings samt drift av serviceboxar och automatladdning. De största kunderna är handeln, bankerna och posten.

Enligt avtal med Riksbanken ska bolaget förvara del av Riksbankens kontantlager, ta emot och lämna ut sedlar och mynt till post och bank samt ansvara för att transaktionerna mot Riksbankens kontantlager avvecklas i det nationella RIX-systemet.

Koncernen Pengar i Sverige omfattar moderbolaget Pengar i Sverige AB samt dotterbolaget PSAB Fastighetsförvaltning AB som i sin tur äger de kontorsfastigheter, i vilka huvuddelen av verksamheten bedrivs.

Företagets organisation består av centrala funktioner för Marknad, Personal, Säkerhet, Ekonomi, Transporter, IT samt Teknisk support. Den operativa verksamheten bedrivs i fyra regioner med totalt sju kontor på orterna Stockholm, Falun, Härnösand, Luleå, Linköping, Mölndal samt Malmö. Servicepunkter finns i Jönköping, Växjö, Karlstad och Visby. Huvudkontoret är beläget i Alvik, Stockholm.

Under 2000 var antalet årsarbetare i genomsnitt 245.

2000 i korthet

Under verksamhetsåret 2000 utvecklades affärsverksamheten vid sidan om den traditionella riksbankshanteringen snabbt. Ett flertal kontrakt tecknades för uppräkningscentraler för dagskassor från handeln. Sedan i maj 2000 svarar bolaget för transporter av utländsk valuta åt de fyra stora affärsbankerna. I juni övertog företaget SEB:s uppräkningscentraler för dagskassor från handeln.

Under året har ett gemensamt IT-bolag bildats med TietoEnator E-finance Partner AB med primär uppgift att ersätta nuvarande datasystem för avveckling och lagerhållning av Riksbankens kontanter samt svara för kommande drift, support och utveckling. Vidare har ett gemensamt bolag bildats med Sambox i Karlstad.

En betydande effektivisering av verksamheten har skett under året och bland annat inneburit reducering av antalet kontor och anställda. Från starten i juni 1999 har omsättningen per anställd ökat med cirka 40 procent.

Framtida utveckling

De totala kostnaderna för kontanthantering i samhället beräknas till 11–12 miljarder kronor.

Den ekonomiska tillväxten har inneburit att efterfrågan på kontanter har ökat parallellt med kortbetalningar och transaktioner över internet. Samtidigt går utvecklingen inom banksektorn mot minskad kontanthantering i den egna verksamheten. Sammantaget innebär detta stora möjligheter för Pengar i Sverige AB.

För närvarande pågår arbete med utveckling av nya transportlösningar. Rutiner för samordnade transporter mellan bank, post och Pengar i Sverige AB förbereds. Ett nytt koncept med säkerhetsväskor som kan transporteras i vanliga personbilar håller på att introduceras. Bolaget kommer i framtiden i ökad utsträckning att erbjuda helhetslösningar där möjligheterna till förbättringar i kundens totala kontanthanteringsverksamhet tas tillvara.

Förvaltningsberättelse

Verksamhet

Riksbankens verksamhet regleras av 9 kap. 12 och 13 §§ regeringsformen, 8 kap. 6 § riksdagsordningen samt av riksbankslagen. Riksbanken är enligt 9 kap. 12 § regeringsformen ”rikets centralbank och en myndighet under riksdagen”.

Riksbanken har ansvaret för penningpolitiken. Enligt 1 kap. 2 § lagen (1988:1385; senast ändrad 2000:427) om Sveriges riksbank ska målet för Riksbankens verksamhet vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Det viktigaste penningpolitiska instrumentet för att uppnå detta är reporäntan. Utan att åsidosätta det lagstadgade målet om fast penningvärde bör Riksbanken enligt propositionen 1997/98:40 därtill stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken i syfte att uppnå hållbar tillväxt och hög sysselsättning.

Riksbanken ska också främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Riksbanken redovisar mot den bakgrunden regelbundet sin syn på utvecklingen i det finansiella systemet. Riksbanken har också det praktiska ansvaret för genomförandet av stora betalningar mellan bankerna och för kontantförsörjningen i samhället. Tillverkning samt distribution och lagerhållning av kontanter hanteras av de helägda bolagen AB Tumba Bruk respektive Pengar i Sverige AB.

Riksbanken samarbetar internationellt främst inom IMF, BIS/G10 och EU och har en omfattande produktion av finansiell statistik.

Riksbanken bedriver sin verksamhet i Stockholm. Tumba Bruk bedriver sin verksamhet i Tumba och Eskilstuna. Pengar i Sverige är organiserat i fyra regioner med sju kontor: Stockholm, Falun, Härnösand, Luleå, Linköping, Mölndal och Malmö. Därtill kommer fyra servicepunkter: Jönköping, Växjö, Karlstad och Visby.

Organisation

Enligt 9 kap. 12 § regeringsformen leds Riksbanken av en direktion. Direktionen består av sex ledamöter. Under 2000 avhölls 32 direktionssammanträden. Fullmäktige utser direktionens ledamöter och utövar kontroll över Riksbankens verksamhet. Fullmäktige består av elva ledamöter, med lika många suppleanter. Under 2000 har fullmäktige sammanträtt vid tolv tillfällen.

Fullmäktige beslutar om direktionsledamöternas löne- och övriga anställningsvillkor.

Fullmäktige leder verksamheten vid fullmäktiges egen revisionsenhet samt lämnar förslag till disposition av Riksbankens vinst till riksdagen. Fullmäktige beslutar också om arbetsordningen i Riksbanken. Arbetsordningen anger Riksbankens övergripande organisation och reglerar vissa lednings- och beslutsfrågor.

Fullmäktige väljer för en tid av sex år sex heltidsanställda ledamöter att ingå i direktionen. Fullmäktige utser ordförande i direktionen, som samtidigt ska vara chef för Riksbanken, samt minst en vice riksbankschef. Fullmäk-

tiges ordförande samt vice ordförande får närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslags- och rösträtt.

Ärenden som inte avgörs av fullmäktige avgörs av direktionen. Direktionen leder Riksbanken och beslutar i alla penningpolitiska frågor. Besluten fattas kollegialt av direktionen. Direktionen kan besluta att vissa ärenden får avgöras av riksbankschefen eller någon annan tjänsteman i Riksbanken. Ledamöterna får inte söka eller ta emot instruktioner när de fullgör penningpolitiska uppgifter. Inför viktiga penningpolitiska beslut ska Riksbanken informera det statsråd som regeringen utser.

Direktionen fastställer Riksbankens budget och lämnar den till riksdagen, Riksdagens revisorer och fullmäktige för kännedom. Direktionen avger också till dessa instanser en redovisning för det föregående räkenskapsåret. Redovisningen (årsredovisningen) ska omfatta resultaträkning, balansräkning, förvaltningsberättelse och en redogörelse för penning- och valutapolitiken samt för hur Riksbanken har främjat ett säkert och effektivt betalningsväsende. Direktionen lämnar dessutom minst två gånger om året en skriftlig redogörelse till riksdagens finansutskott om penningpolitiken.

Den 1 juni 2000 omorganiserades Riksbanken för att tydligare fokusera på de mål och uppgifter som anges i riksbankslagen och för att effektivisera organisation och ledning. Verksamheten vid tidigare ekonomiska avdelningen, penning- och valutapolitiska avdelningen, betalningssystemavdelningen, betalningsmedelsavdelningen och avdelningen för finansiell statistik fördelades på tre nya, större avdelningar: avdelningen för finansiell stabilitet, avdelningen för marknadsoperationer och avdelningen för penningpolitik. Tillsammans med sammanslagningar inom bankens administration minskade antalet avdelningar därmed från 16 till 11.

Varje avdelning leds av en avdelningschef. Avdelningscheferna beslutar eller delegerar beslutsrätt inom sitt verksamhetsområde. De ska även se till att ärenden som ska beslutas av direktionen bereds och föredras. Som ett komplement till linjeorganisationen finns avdelningsövergripande grupper för beredning av bankgemensamma frågor.

Personal

Vid utgången av 2000 var 469 personer anställda i Riksbanken. Motsvarande antal vid utgången av 1999 var 466 personer. Av de anställda per den 31 december 2000 var 47 procent kvinnor och 53 procent män. Vid utgången av 2000 uppgick antalet årsarbetare till 411 (422).

Personalomsättningen är i princip oförändrad jämfört med 1999. Under 2000 rekryterade Riksbanken 63 (63) personer externt och 47 (49) internt. Av de 60 personer som slutade under 2000 slutade 54 på egen begäran och 6 pensionerades.

Resultat och ställning

Riksbankens resultat för 2000 uppgick till 20 309 mkr.

Riksbankens totala balansomslutning ökade under 2000 med 4 490 mkr och uppgick per 2000-12-31 till 233 255 mkr.

För ytterligare redogörelse för Riksbankens resultat och ställning hänvisas till avsnittet Balans- och resultaträkningar.

Balans- och resultaträkningar

Kommentarer

Riksbanken är inte en vinstdrivande myndighet utan det resultat som uppkommer är en följd av Riksbankens uppgifter som centralbank.

Kommentar till balansräkningen

Balansräkningens totala omslutning ökade med 4 490 mkr under 2000. Nedan redogörs för väsentliga händelser som påverkat balansräkningen under 2000.

Valutarenservan det vill säga posten "Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige" ökade under 2000 med 14 652 mkr främst beroende på att marknadsvärdena stigit.

Posten "Huvudsakliga refinansieringstransaktioner" varierar utifrån banksystemets behov av likviditet. Riksbanken har under 2000 försett banksystemet med likviditet genom regelbundna repotransaktioner.

Posten "Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige" består av statspapper. Detta innehav används inte för att genomföra penningpolitiken med nuvarande tillämpning av räntestyrningssystemet och efter det att marknadsvårdande transaktioner övertagits av Riksgäldskontoret förnyas det därför inte vid förfall.

Posten "Utelöpande sedlar och mynt" varierar utifrån samhällets behov av denna typ av betalningsmedel. Normalt är den utelöpande sedelmängden störst vid årsskiften, bland annat beroende på ökad omsättning i handeln. Sedel- och myntutgivningen kan ses som en räntefri inlåning.

Vinstdispositionen avseende 1999 års resultat beslutades av riksdagen enligt fullmäktiges förslag, vilket innebar att 9 800 mkr inlevererades till statsverket, 2 978 mkr överfördes till dispositionsfonden, 8 853 mkr fördes från resultatutjämningsfonden.

Kommentar till resultaträkningen

Riksbankens resultat för 2000 uppgick till 20 309 mkr (3 925 mkr).

Ränteintäkterna uppgick för 2000 till 9 572 mkr och har ökat med 1 225 mkr jämfört med föregående år främst beroende på högre avkastning från valutarenservan.

Under 2000 har räntorna i USA, Euroområdet, Japan och Storbritannien huvudsakligen sjunkit. Totalt har detta medfört en positiv priseffekt för den utländska rörelsen på 4 553 mkr. Även i Sverige har räntorna sjunkit under året, vilket medfört en positiv priseffekt för den inhemska rörelsen på 578 mkr. Av den totala priseffekten på 5 131 mkr avser 4 983 mkr realiserat resultat.

Under 2000 har kronan sammantaget försvagats gentemot valutorna i valutareserven, vilket resulterat i en positiv valutakurseffekt på 6 224 mkr.

Guldvärderingseffekten för 2000 uppgick till 654 mkr och består av orealiserat resultat avseende 2000 års marknadsvärdeförändring av guldinnehavet.

En procent högre/lägre värdepappersräntor per balansdagen skulle försämrat/förbättrat resultatet (priseffekten) med ca 8 500 mkr och 10 procent starkare/svagare krona skulle försämrat/förbättrat resultatet (valutakurseffekten) med ca 14 400 mkr.

Rishtagandet i valutareservförvaltningen begränsas av limiter fastställda av direktionen vilka bland annat reglerar i vilka valutor och motparter tillgångarna får placeras.

Redovisningsprinciper

Riksbankens balansräkning och resultaträkning har upprättats enligt riksbankslagen med tillämpning av Bokföringsinstruktion för Riksbanken som är fastställd av direktionen.

Ändrade redovisningsprinciper

Riksbanken redovisar, i enlighet med god redovisningssed, från och med 2000-12-31 sin pensionsförpliktelse som skuld i stället för ansvarsförbindelse. I övrigt har redovisningsprinciperna ej ändrats under 2000.

Redovisning av marknadsnoterade tillgångar

Riksbankens marknadsnoterade tillgångar redovisas i balansräkningen till gällande marknadsvärde. Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens köpkurs. I marknadsvärdet för räntebärande tillgångar och skulder ingår upplupen ränta.

Realiserade och orealiserade vinster och förluster i valuta gottskrivs eller belastar rörelseresultatet netto under posten ”Nettoresultat av finansiella transaktioner”. I denna post ingår också värdering av eventuellt förekommande terminsposition samt realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper.

Redovisning av affärshändelser

Affärshändelser redovisas per den tidpunkt då risker och rättigheter övergår mellan parterna. För transaktioner på penning- och obligationsmarknaden samt valutamarknaden innebär detta att affärsdagsredovisning tillämpas. Inlånings- och utlåningstransaktioner, inklusive repotransaktioner, redovisas på likviddag.

Redovisning av repor

Med repa avses ett avtal om försäljning av tillgångar såsom värdepapper och guld där säljaren samtidigt förbinder sig att återköpa motsvarande tillgångar till ett överenskommet pris vid en framtida tidpunkt. Dessa avtal redovisas som lånetransaktioner i stället för att påverka värdepappers- eller guldinnehavet.

De tillgångar som Riksbanken lämnar som säkerhet vid inlåningsrepor redovisas fortsatt i balansräkningen och värderas enligt de regler som gäller för Riksbankens övriga värdepappers- och guldinnehav. Belopp motsvarande erhållen köpeskilling redovisas som skuld och de överförda tillgångarna redovisas inom linjen.

Tillgångar som Riksbanken erhåller vid utlåningsrepor redovisas ej i balansräkningen eftersom de är att betrakta som säkerhet för lån. Belopp motsvarande erlagd köpeskilling redovisas som en fordran.

Skillnaden mellan repans båda likvidbelopp (avista och termin) periodiseras över repans löptid.

Redovisning av materiella anläggningstillgångar

Riksbankens materiella anläggningstillgångar är bokförda till anskaffningsvärde och skrivs av enligt plan. Nedskrivningar görs där värdeminskning bedömts varaktig. Avskrivningstiden på byggnader är 50 år och på övriga fastighetsanläggningar 5–15 år. Avskrivningstiden för inventarier är 3–7 år. Personalkostnader hänförliga till egenutvecklade IT-investeringar inräknas i vissa fall i anskaffningsvärdet för tillgången.

Balansräkning

Tillgångar, mkr		2000-12-31	1999-12-31
Guld	Not 1	15 428	14 774
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige			
Fordringar på IMF	Not 2	10 671	12 949
Banktillgodohavanden och värdepapper	Not 3	141 948	125 018
		152 619	137 967
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner ..	Not 4	40 871	45 596
Finjusterande transaktioner	Not 5	2 285	–
Utlåningsfacilitet	Not 6	48	37
		43 204	45 633
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige			
	Not 7	20 728	28 998
Övriga tillgångar			
Materiella anläggningstillgångar	Not 8	372	354
Finansiella tillgångar	Not 9	667	767
Derivatinstrument	Not 10	–	13
Förutbetalda	kostnader		och
upplupna intäkter	Not 11	17	5
Övriga tillgångar	Not 12	220	254
		1 276	1 393
Summa tillgångar		233 255	228 765
Skulder och eget kapital		2000-12-31	1999-12-31
Utelöpande sedlar och mynt			
Sedlar	Not 13	93 229	94 237
Mynt	Not 14	4 434	4 213
		97 663	98 450
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Inlåningsfacilitet	Not 15	108	257
Finjusterande transaktioner	Not 16	–	4 200
		108	4 457
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige			
	Not 17	159	156
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige			
	Not 18	1 432	2 018
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige			
	Not 19	4 105	5 256
Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF			
	Not 20	3 066	2 899
Övriga skulder			
Derivatinstrument	Not 21	130	–
Upplupna kostnader och			
förutbetalda intäkter	Not 22	6	2
Fondlikvidskulder	Not 23	493	–
Övriga skulder	Not 24	603	69
		1 232	71
Resultatutjämningsfond och eget kapital			
Resultatutjämningsfond	Not 25	42 193	51 046
Eget kapital	Not 26	62 988	60 487
		105 181	111 533
Årets resultat		20 309	3 925
Summa skulder och eget kapital		233 255	228 765

Inom linjen förda poster, se not 39.

Resultaträkning

Mkr		2000	1999
Ränteutgifter	Not 27	9 572	8 347
Räntekostnader	Not 28	–548	–393

Nettoresultat av finansiella transaktioner.....	Not 29	12 009	–3 352
Avgifts- och provisionsintäkter.....	Not 30	12	53
Avgifts- och provisionskostnader	Not 31	–7	–7
Erhållna utdelningar	Not 32	38	36
Övriga intäkter.....	Not 33	21	17
Summa nettointäkter		21 097	4 701
Personalkostnader.....	Not 34	–253	–271
Administrationskostnader	Not 35	–160	–173
Avskrivningar på anläggningstillgångar	Not 36	–62	–69
Sedel- och myntkostnader.....	Not 37	–209	–138
Övriga kostnader	Not 38	–104	–125
Summa kostnader		–788	–776
Årets resultat		20 309	3 925

Noter

Mkr

Not 1

Guld

	2000-12-31	1999-12-31
Kvantitet		
Uns (miljoner)	5,96	5,96
Pris		
US-dollar/uns	272,79	290,91
Kronor/US-dollar	9,49	8,52
Bokfört värde	15 428	14 774

Riksbanken innehar 5,96 miljoner uns (troy/oz) guld vilket motsvarar 185,4 ton.

Not 2

Fordringar på IMF

	2000-12-31	1999-12-31
Särskilda dragningsrätter	2 039	2 662
Reservposition i IMF	8 432	10 085
Övriga fordringar	137	124
Upplupen ränta	63	78
Summa	10 671	12 949

Riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter uppgår till 165 miljoner SDR. Sveriges totala insatskapital (kvoten) i valufonden på 29 560 mkr (2 395,5 miljoner SDR) nettoredo visas med valufondens konto för svenska kronor under posten reservposition i IMF.

Delposten Övriga fordringar avser medel som placerats på ett temporärt konto i avvaktan på Riksbankens framställan om riksdagens medgivande att delta i finansiering av så kallad mjuk utlåning från IMF.

Not 3

Banktillgodohavanden och värdepapper

Denna post består till övervägande del av utländska statspapper och statsgaranterade värdepapper samt därutöver av tillgodohavanden i utländska banker såsom deposits och nostrokonton. Värdepappren är denominerade i amerikanska dollar, euro, brittiska pund och japanska yen. Under denna post redovisas även Target/E-RIX saldon netto.

Not 4

Huvudsakliga refinansieringstransaktioner

Under denna post redovisas Riksbankens regelbundna penningpolitiska repotransaktioner.

Not 5

Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas utlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet.

Not 6

Utlåningsfacilitet

Under denna post redovisas utlåning över natten till bankerna på deras K-RIX konton i Riksbanken.

Not 7

Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige

Riksbankens innehav av värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige består vid årsskiftet 2000/2001 av statsobligationer.

Not 8

Materiella anläggningstillgångar

	2000-12-31	1999-12-31
Fastigheter		
Anskaffningsvärde	295	305
Ackumulerade avskrivningar	-95	-111
Bokfört värde fastigheter	200	194
Maskiner och inventarier		
Anskaffningsvärde	401	351
Ackumulerade avskrivningar	-229	-191
Bokfört värde maskiner och inventarier	172	160
Summa	372	354

Efter försäljning av en fastighet, Uppsala, under året kvarstår två fastigheter i Riksbankens ägo vid utgången av 2000, Stockholm och Gävle.

Not 9

Finansiella tillgångar

	2000-12-31	1999-12-31
Aktier och andelar		
AB Tumba Bruk		
860 000 aktier à nominellt 100 kr	43	43
Pengar i Sverige AB		
150 000 aktier à nominellt 100 kr	300	400
Swift		
33 aktier à nominellt 125 EUR	0	0
BIS		
16 021 aktier à nominellt 2 500 guldfranc	267	267
Europeiska centralbanken		
5 % av 2,7 % av totala andelsbeloppet	57	57
Summa	667	767

Aktier och andelar värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Under 2000 har aktieinnehavet i Pengar i Sverige skrivits ned med 100 mkr (19 mkr).

Not 10

Derivatinstrument

Under denna post nettoredovisas valuta- och/eller ränteterminspositionen vid positivt marknadsvärde.

Not 11

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Under denna post redovisas förutbetalda kostnader och upplupna intäkter som ej avser räntebärande tillgångar och skulder.

Not 12

Övriga tillgångar

Denna post består främst av personallån, 174 mkr (168 mkr), till anställda i Riksbanken och Pengar i Sverige AB.

Not 13

Sedlar

De utelöpande sedlarna fördelar sig på följande valörer:

	2000-12-31	1999-12-31
1 000 kronor	46 217	46 791
500 kronor	35 943	35 006
100 kronor	8 216	9 702
50 kronor	1 074	1 008
20 kronor	1 467	1 417
10 kronor	232	233
5 kronor	80	80
	93 229	94 237

Not 14

Mynt

De utelöpande mynten fördelar sig på följande valörer:

	2000-12-31	1999-12-31
10 kronor	1 653	1 561
5 kronor	996	953
2 kronor	8	8
1 kronor	987	938
0:50 kronor	232	221
Minnesmynt	558	532
	4 434	4 213

Not 15

Inlåningsfacilitet

Under denna post redovisas inlåning över natten från bankerna på deras K-RIX konton i Riksbanken.

Not 16

Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas inlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet.

Not 17

Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige

Under denna post redovisas konton i svenska kronor som Riksbanken håller för andra centralbankers och internationella organisationers räkning.

Not 18

Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige

Under denna post redovisas konton i utländsk valuta som Riksbanken håller för Riksgälds-kontorets räkning.

Not 19

Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige

Belopp motsvarande erhållen köpeskilling i utländsk valuta avseende inlåningsrepor redovisas under denna post.

Not 20

Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF

Under denna post redovisas Riksbankens skuld motsvarande de särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF. Den ackumulerade tilldelningen uppgår till 246,5 miljoner SDR.

Not 21

Derivatinstrument

Under denna post netto redovisas valuta- och/eller ränteterminspositionen vid negativt marknadsvärde.

Not 22

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Under denna post redovisas upplupna kostnader och förutbetalda intäkter som ej avser räntebärande tillgångar och skulder.

Not 23

Fondlikvidskulder

Fondlikvidskulder avser köpeskilling avseende köpta värdepapper där betalning ännu ej erlagts.

Not 24

Övriga skulder

	2000-12-31	1999-12-31
Pensionsskuld	477	—
Semesterlöneskuld	18	18
Leverantörsskuld	19	14
Övrigt	89	37
	603	69

Pensionsskulden har beräknats av pensionsinstitut och inkluderar 26 mkr avseende personal som 1999 gick över till Pengar i Sverige AB samt 10 mkr avseende personal som 1971 gick

över till AB Tumba Bruk. Pensionsskulden redovisades som ansvarsförbindelse föregående år.

I delposten Övrigt ingår 40 mkr avseende medel som enligt riksdagens vinstdispositionsbeslut 2000 ingår i inleveransen till statsverket på totalt 9 800 mkr men som Riksbanken bemyndigats betala direkt till ett institut för judiska studier när formalian kring bildandet av institutet och utbetalningen är avklarad.

Not 25

Resultatutjämningsfond

Resultatutjämningsfonden har sedan 1988 hanterats enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition.

Not 26

Eget kapital

Eget kapital utgörs av:

	2000-12-31	1999-12-31
Grundfond	1 000	1 000
Reservfond	500	500
Dispositionsfond		
Vinstdisposition	48 387	45 863
Uppskrivning av guldinnehav	12 686	12 686
Uppskrivning av anläggningstillgångar	180	203
Uppskrivning av BIS-aktier	235	235
	62 988	60 487

Riksbanken ska enligt riksbankslagen ha en grundfond och reservfond uppgående till 1 000 mkr respektive 500 mkr samt en dispositionsfond.

Dispositionsfondens storlek regleras inte i riksbankslagen men används sedan 1988 enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition som fastställdes samma år. Därutöver används dispositionsfonden till att föra uppskrivningsbelopp vid uppskrivning av tillgångar. Under 2000 har omföring gjorts mellan delposterna uppskrivning av anläggningstillgångar och vinstdisposition med 23 mkr till följd av årets av- och nedskrivningar samt avyttringar av anläggningstillgångar. Under 2000 har dessutom upptagandet av pensionsskulden i balansräkningen förts mot dispositionsfondens vinstdispositionsdel med 477 mkr.

Förändringen av posterna resultatutjämningsfond, eget kapital och årets resultat förklaras av nedanstående tabell:

	Resultatut- jämningsfond	Eget kapital	Årets resultat	Totalt
Saldo vid årets ingång	51 046	60 487	3 925	115 458
Inleverans till statsverket			-9 800	-9 800
Överföring till/från				
Resultatutjämningsfond	-8 853		8 853	0
Dispositionsfond		2 978	-2 978	0
Pensionsskuldinvärdering		-477		-477
Årets resultat			20 309	20 309
Saldo vid årets utgång	42 193	62 988	20 309	125 490

Not 27

Ränteintäkter

	2000	1999
Utländska värdepapper	6 702	5 382
Inhemskt värdepapper	1 484	1 790
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	1 359	1 142
Övrigt	27	33
	9 572	8 347

Posten innefattar främst obligationsräntor samt erhållen ränta från de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna.

*Not 28**Räntekostnader*

	2000	1999
Utländska skulder	-512	-365
Inhemska skulder	-36	-28
	-548	-393

Räntekostnader består främst av räntor på inlåningskonton i Riksbanken.

*Not 29**Nettoresultat av finansiella transaktioner*

	2000	1999
Priseffekt		
utländska värdepapper	4 553	-4 185
inhemska värdepapper	578	-2 145
Valutakurseffekt	6 224	2 038
Guldvärderingseffekt	654	940
	12 009	-3 352

Priseffekten innefattar realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper.

Valutakurseffekten innefattar realiserade och orealiserade resultat avseende tillgångar och skulder i utländsk valuta.

Guldvärderingseffekten innefattar orealiserat resultat avseende marknadsvärdeförändring av guldinnehavet under 2000.

*Not 30**Avgifts- och provisionsintäkter*

Posten innefattar främst års- och transaktionsavgifter avseende Rix-systemet. Under 1999 innefattade posten även ersättning avseende kontanthanteringstjänster för perioden fram tills denna verksamhet övergick till Pengar i Sverige AB. Föregående år redovisades dessa intäkter under posten "Övriga intäkter".

*Not 31**Avgifts- och provisionskostnader*

Posten innefattar främst kostnader för externa portföljförvaltare och depåer.

Föregående år redovisades dessa kostnader under posten "Administrationskostnader".

*Not 32**Erhållna utdelningar*

Utdelning har erhållits från AB Tumba Bruk och BIS med 9 mkr respektive 29 mkr.

*Not 33**Övriga intäkter*

Övriga intäkter avser främst ersättning från Pengar i Sverige AB avseende hyra och IT-tjänster.

*Not 34**Personalkostnader*

	2000	1999
Löner och andra ersättningar	-142	-161
Pensionskostnader	-35	-33
Sociala avgifter	-53	-57
Övrigt	-23	-20
	-253	-271

Löner och andra ersättningar till de sex ledamöterna i direktionen uppgick under 2000 till 9 mkr (9 mkr).

Riksdagens förvaltningsstyrelses föreskrift (RFS 1996:4) om tillämpningen av förordningen om statliga chefspensioner m.m. tillämpas normalt för direktionens ledamöter. För en av direktionsledamöterna har Riksbanken under året i stället betalat en pensionspremie till ett försäkringsinstitut om 19 000 kr/månad, eftersom de krav på ålder och chefsanställning som ställs i chefspensionsförordningen inte skulle ge denna direktionsledamot rätt till någon förmån enligt förordningen.

Fullmäktige har beslutat att under den lagstiftade karenstiden, efter anställningens upphörande, ska direktionsledamöterna i princip erhålla full lön för anställning utan tjänstgöringsskyldighet, dock med avräkning för eventuell inkomst av annan tjänst under tiden.

*Not 35**Administrationskostnader*

2000	1999
------	------

Information, representation	-11	-13
Transport, resor	-17	-18
Konsulter, övriga tjänster	-40	-47
IT-drift	-45	-44
Ekonomipris	-15	-13
Övrigt	-32	-38
	-160	-173

I informationskostnaden ingår kostnader för Riksbankens löpande publikationer (inflationsrapport, finansiell stabilitetsrapport, årsredovisning, årsbok, kvartalstidskrift med flera) särskilda informationsprojekt, personaltidningen Bancoposten med mera. Posten övrigt består främst av kontors- och fastighetsdriftskostnader.

Not 36

Avskrivningar på anläggningstillgångar

Under denna post redovisas planenliga avskrivningar avseende de materiella anläggnings-tillgångarna.

Not 37

Sedel- och myntkostnader

Av totala kostnaden för sedlar och mynt på 209 mkr avser 90 mkr sedlar och 119 mkr mynt.

Not 38

Övriga kostnader

Posten övriga kostnader avser främst nedskrivning med 100 mkr (19 mkr) avseende aktie-innehavet i Pengar i Sverige AB.

Not 39

Inom linjen förda poster

Ställda säkerheter

Värdepapper motsvarande ett marknadsvärde på 2 014 mkr har ställts som säkerhet i samband med utländska värdepappersrepor.

Värdepapper motsvarande ett marknadsvärde på 88 mkr har ställts som marginalsäkerhet.

Guld motsvarande ett marknadsvärde på 9 775 mkr har lånats ut, varav 2 071 mkr i form av guldrepor.

Ansvarsförbindelser

Avtal om leasing av hemdatorer för Riksbankens personal har ingåtts 1998 med option att köpa datorerna efter tre år till då gällande marknadsvärde.

Åtaganden

Avtal om kortfristigt ömsesidigt valutastöd med centralbankerna i Danmark, Norge och Island uppgående till 1 000 miljoner EUR¹.

Avtal under GAB och NAB avseende kreditarrangemang för IMF uppgående till högst 859 miljoner SDR¹.

Åtagande att låna ut maximalt 312,5 miljoner USD⁷ till Sydkorea inom ramen för multilateral överenskommelse om en så kallad andra försvarslinje (second line of defence).

Riksbanken har från och med 2000 ingått valutaterminskontrakt med Riksgäldskontoret i syfte att utjämna valutakursfluktuationer för de båda myndigheterna vid valutaväxlingar avseende Riksgäldskontorets amorteringar och räntebetalningar på statens valutasuld. Utestående valutaterminer med positivt värde uppgick nominellt till 2 449 mkr (0 mkr) med ett marknadsvärde på 90 mkr (0 mkr). Valutaterminer med negativt värde uppgick nominellt till 6 089 mkr (0 mkr) med ett marknadsvärde på 219 mkr (0 mkr).

Utestående ränteterminer med positivt värde uppgick nominellt till 1 310 mkr (4 583 mkr) med ett marknadsvärde på 0,1 mkr (29 mkr).

Ränteterminer med negativt värde uppgick nominellt till -3 532 mkr (2 400 mkr) med ett marknadsvärde på 1 mkr (16 mkr).

Avtal där Riksbanken garanterar värdet på de svenska statsobligationer, statsskuldväxlar och bostadsobligationer som används som säkerhet för intradagskrediter mellan affärsban-kerna och centralbankerna inom euroområdet.

Till en begränsad krets av befattningshavare som gått över till anställning i Pengar i Sverige AB har Riksbanken gjort en utfästelse om möjlighet till återgång till tjänstgöring i Riksbanken så länge bolaget huvudsakligen ägs av Riksbanken. Om aktiemajoriteten över-

⁷ Omräkningskurser till SEK per 2000-12-31:

EUR 8,83, SDR 12,34 och USD 9,49.

går till annan eller andra ägare gäller motsvarande utfästelse i högst två år efter ändringen av ägarmajoriteten.

Åtagande mot Nobelstiftelsen att årligen ställa medel till förfogande för att utdela ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

Femårsöversikt

I femårsöversikten presenteras balans- och resultaträkningarna i enlighet med nu gällande redovisningsprinciper.

Balansräkning, mkr

	2000-12-31	1999-12-31	1998-12-31	1997-12-31	1996-12-31
TILLGÅNGAR					
Guld	15 428	14 774	13 834	10 825	11 933
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige					
Fordringar på IMF	10 671	12 949	13 707	9 242	6 454
Ecu-fordran på ECB/EMI	–	–	–	10 598	10 578
Banktillgodohavanden och värdepapper	141 948	125 018	108 705	70 212	122 275
	152 619	137 967	122 412	90 052	139 307
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	40 871	45 596	41 581	36 216	–
Finjusterande transaktioner	2 285	–	2 240	4 090	9 402
Utlåningsfacilitet	48	37	25	27	236
	43 204	45 633	43 846	40 333	9 638
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige	20 728	28 998	32 842	53 088	59 045
Övriga tillgångar					
Materiella anläggningstillgångar	372	354	720	700	693
Finansiella tillgångar	667	767	367	475	475
Derivatinstrument	–	13	30	1	3
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	5	12	–	–
Övriga tillgångar	220	254	311	221	189
	1 276	1 393	1 440	1 397	1 360
SUMMA TILLGÅNGAR	233 255	228 765	214 374	195 695	221 283
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
Utelöpande sedlar och mynt					
Sedlar	93 229	94 237	82 288	78 986	77 135
Mynt	4 434	4 213	3 980	3 809	3 656
	97 663	98 450	86 268	82 795	80 791
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Inlåningsfacilitet	108	257	84	130	461
Finjusterande transaktioner	–	4 200	–	790	–
Övrig inlåning	–	–	1 595	1 041	1 007
	108	4 457	1 679	1 961	1 468
Emitterade skuldcertifikat	–	–	–	–	32 040
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	159	156	230	286	287
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	1 432	2 018	–	–	–
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	4 105	5 256	3 641	322	1 567
Motpost till SDR som tilldelats av IMF	3 066	2 899	2 838	2 641	2 448

	2000-12-31	1999-12-31	1998-12-31	1997-12-31	1996-12-31	Fel! Okänt namn på dokumentegenskap .:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap .:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap
Övriga skulder						
Derivatinstrument	130	—	—	34	634	
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	6	2	7	—	—	
Fondlikvidskulder	493	—	208	—	—	
Övriga skulder	603	499	781	952	732	
	1 232	501	996	986	1 366	
Resultatutjämningsfond och eget kapital						
Resultatutjämningsfond	42 193	51 046	47 422	46 993	42 419	
Eget kapital	62 988	60 057	49 437	45 031	40 267	
	105 181	111 103	96 859	92 024	82 686	
Årets resultat	20 309	3 925	21 863	14 680	18 630	
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	233 255	228 765	214 374	195 695	221 283	

Resultaträkning, mkr

	2000	1999	1998	1997	1996
Ränteintäkter	9 572	8 347	8 781	9 991	13 335
Räntekostnader	–548	–393	–448	–639	–5 076
Nettoresultat av finansiella transaktioner	12 009	–3 352	14 024	5 806	10 792
Avgifts- och provisionsintäkter	12	53	121	110	108
Avgifts- och provisionskostnader	–7	–7	–11	–11	–14
Erhållna utdelningar	38	36	33	26	22
Övriga intäkter	21	17	33	35	17
Summa intäkter	21 097	4 701	22 533	15 318	19 184
Personalkostnader	–253	–271	–302	–270	–273
Administrationskostnader	–160	–173	–168	–131	–118
Avskrivningar på anläggningstillgångar	–62	–69	–75	–68	–61
Sedel- och myntkostnader	–209	–138	–117	–164	–89
Övriga kostnader	–104	–125	–8	–5	–13
Summa kostnader	–788	–776	–670	–638	–554
Årets resultat	20 309	3 925	21 863	14 680	18 630

Dotterbolag

AB Tumba Bruk

Resultaträkning, mkr (moderbolaget)

Mkr	2000	1999
Rörelsens intäkter	486	436
Rörelsens kostnader	-442	-440
Rörelseresultat	44	-4
Finansiella poster	0	1
Resultat efter finansiella poster	44	-3
Bokslutsdispositioner	19	11
Skatt	-10	-
Årets resultat	53	8

Ökad omsättning tillsammans med effekterna av genomförda rationaliseringar har inneburit att resultatet efter finansnetto förbättrades med 47 mkr jämfört med föregående år.

Balansräkning, mkr (moderbolaget)

Mkr	2000-12-31	1999-12-31
Anläggningstillgångar	265	187
Omsättningstillgångar	180	195
Summa tillgångar	445	382
Eget kapital	244	200
Obeskattade reserver	78	96
Avsättningar	0	15
Långfristiga skulder	0	0
Kortfristiga skulder	123	71
Summa eget kapital och skulder	445	382

Styrelse

Nyberg, Lars, ordförande

Bergstedt, Lennart, VD

Carlsson, Hans

Ericson, Bernt

Eriksen, Kersti

Rosenberg, Irma

Storch, Marcus

Dafthagen, Mats, arbetstagarrepresentant

Sundkvist, Eskil, arbetstagarrepresentant

Verkställande direktör

Bergstedt, Lennart

AB Tumba Bruk

147 82 Stockholm

Tfn 08-578 695 00, fax 08- 578 698 00

webbadress: www.tumbabruk.se

Fel! Okänt namn

på

dokumentegenskap

.Fel! Okänt namn

på

dokumentegenskap

.Fel! Okänt namn

på

dokumentegenskap

.

Pengar i Sverige AB

Resultaträkning, mkr (koncernen)

Mkr	2000	1999*
Rörelsens intäkter	153	73
Rörelsens kostnader	-238	-96
Rörelseresultat	-85	-23
Finansiella poster	4	2
Resultat efter finansiella poster	-81	-21
Skatt	-	-3
Minoritetsintresse	0	-
Årets resultat	-81	-24

* Avser sju månader.

Resultatet har under verksamhetsåret belastats med 36 mkr avseende avvecklings- och omstruktureringsskostnader härrörande från infrastruktur övertagen från Riksbanken.

Balansräkning, mkr (koncernen)

Mkr	2000-12-31	1999-12-31
Anläggningstillgångar	238	323
Omsättningstillgångar	138	103
Summa tillgångar	376	426
Eget kapital	314	396
Minoritetsintresse	0	-
Avsättningar	32	2
Kortfristiga skulder	30	28
Summa eget kapital och skulder	376	426

Styrelse

Nyberg, Lars, ordförande

Eriksen, Kersti

Hagberg, Lennart

Malm, Gunnar, VD

Söderberg, Bo

Ehrlund, Kjell, arbetstagarrepresentant

Verkställande direktör

Malm, Gunnar

Pengar i Sverige AB

Box 14041

167 14 Bromma

Tfn 08-634 63 00, fax 08-634 63 01

webbadress: www.pengarisverige.se

Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Kalendarium

3 januari

Riksbanken fastställer referensräntan diskontot till 2,0 procent, en höjning med 0,5 procentenheter.

3 februari

Riksbanken beslutar att höja reporäntan med 0,5 procentenheter till 3,75 procent.

22 mars

Riksbanken beslutar att hålla reporäntan oförändrad på 3,75 procent.

3 april

Riksbanken fastställer referensräntan diskontot till 2,5 procent, en höjning med 0,5 procentenheter.

4 maj

Riksbanken beslutar att hålla reporäntan oförändrad på 3,75 procent.

7 juni

Riksbanken beslutar att hålla reporäntan oförändrad på 3,75 procent.

3 juli

Riksgäldskontoret fastställer referensräntan diskontot från och med den 1 juli.

6 juli

Riksbanken beslutar att hålla reporäntan oförändrad på 3,75 procent.

17 augusti

Riksbanken beslutar att hålla reporäntan oförändrad på 3,75 procent.

9 oktober

Riksbanken beslutar att hålla reporäntan oförändrad på 3,75 procent.

6 december

Riksbanken beslutar att höja reporäntan med 0,25 procentenheter samt in- och utlåningsräntan med 0,5 procentenheter. Reporäntan sätts därmed till 4,0 procent, inlåningsräntan till 3,25 procent och utlåningsräntan till 4,75 procent. Samtidigt avskaffas in- och utlåningsräntans penningpolitiska signaleringsfunktion i och med att Riksbanken beslutar att in- och utlåningsräntan ska ligga symmetriskt kring reporäntan och kommer att ändras när reporäntan ändras. Bredden på räntekorridoren ska tillsvidare vara 150 räntepunkter.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Remissyttranden

Remissyttranden avgivna av Riksbankens direktion under 2000.

Ekonomistyrningsverket

2000-01-17 Nya myndighetsidentiteter i statsredovisningen.

Finansdepartementet

- 2000-01-12 Promemoria om moderniserade kapitaltäckningsregler (Fi1999/4768).
- 2000-02-24 Finansdepartementets promemoria om överföring av registeransvaret för banker, försäkringsbolag och understödsföreningar från Finansinspektionen till Patent- och registreringsverket.
- 2000-03-10 Ny insiderlagstiftning m.m.
- 2000-03-16 Promemoria angående penningtvätt och betalningsöverföring.
- 2000-03-20 Nordisk rapport om förutsättningarna för ökat nordiskt börs-samarbete.
- 2000-04-10 Promemoria om avgifterna för insättningsgarantin och investerarskydd.
- 2000-04-11 Utkast till proposition "Åtgärder mot viss sparkasseverksamhet".
- 2000-04-18 Finansdepartementets promemoria om förlängning av övergångstiden för vissa finansieringsföretag.
- 2000-05-31 Långtidsutredningens betänkande (SOU 2000:7).
- 2000-07-12 Delbetänkande om principer för fördelning av AP-fondens tillgångar (SOU 2000:71).
- 2000-09-13 Finansmarknadsutredningen (SOU 2000:11).
- 2000-10-09 Utvärdering och vidareutveckling av budgetprocessen (SOU 2000:61).
- 2000-10-19 Förslag till riktlinjer för statsskuldens förvaltning.

Finansinspektionen

- 2000-01-12 Promemoria om moderniserade kapitaltäckningsregler (Fi1999/4768).
- 2000-05-09 Finansinspektionens förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om kapitaltäckning och stora exponeringar.
- 2000-05-24 Finansinspektionens allmänna råd om hanteringen av marknads- och likviditetsrisker i kreditinstitut, värdepappers- och försäkringsbolag.
- 2000-09-14 Ändringar i rapportering till Finansinspektionen.

- 2000-10-16 Förslag till ändring i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 1999:14) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.
- 2000-11-10 Förslag till ändring i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 1999:17) om årsredovisning i försäkringsföretag.
- 2000-12-01 Finansinspektionens förslag till ny kvartals- och årsrapport.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**

Justitiedepartementet

- 2000-02-24 Utredningen om översyn av konsumentprisindex (SOU 1999:124).
- 2000-03-06 Statistikreformen – utvärdering och förslag till utveckling (SOU 1999:96).
- 2000-03-06 Statistikregelgruppens promemoria ”Statistikens regler” (Ds 1999:75).
- 2000-06-27 Redovisning i utländsk valuta (Ds 2000:15).
- 2000-08-28 Penningförfalskning m.m.
- 2000-08-30 Export av statligt förvaltningskunnande (SOU 2000:27).
- 2000-12-07 Offentligt anställdas bisysslor (SOU 2000:80).

Kommerskollegium

- 2000-01-10 Bilateralt möte mellan Sverige och Turkiet i kommittén för ekonomiskt och kommersiellt samarbete i februari 2000 (Dnr 155-3099-99).
- 2000-07-07 Remissvar inför eventuellt blandkommissionsmöte mellan Sverige och Frankrike hösten 2000.

Konstitutionsutskottet

- 2000-10-19 Förslag till Riksdagen (1999/2000:RS1) Riksdagen och den statliga revisionen.

Näringsdepartementet

- 2000-08-14 Individuellt kompetenssparande, IKS – en stimulans för det livslånga lärandet (Delbet. SOU 2000:51).

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap utdelades 2000 till professorerna James J. Heckman och Daniel L. McFadden för banbrytande insatser inom den så kallade mikroekonometrin.

Priset, som instiftades i samband med Riksbankens trehundraårsjubileum 1968, delas varje år ut till den eller de personer som inom ekonomisk vetenskap utfört ett arbete av den framstående betydelse som avses i det av Alfred Nobel den 27 november 1895 upprättade testamentet. Kungliga Vetenskapsakademien utser pristagare enligt samma principer som gäller för Nobelprisen och samma prissumma betalas ut av Riksbanken.

Inom mikroekonometrin förenas mikroekonomisk teori, statistiska metoder och mikrodata. Mikrodata är uppgifter om ekonomiska förhållanden för individer, hushåll och företag. Med mikroekonomisk teori försöker ekonomer förklara beteenden hos olika aktörer, till exempel individens val av yrke, arbetsutbud eller bostadsort. Teorin utgår bland annat från antagandet att individen i en valsituation väljer det alternativ som maximerar den egna nyttan. Denna teoribildning är sedan grunden för att med hjälp av mikrodata statistiskt försöka bedöma hur exempelvis individernas arbetsutbud påverkas av en förändring av marginalskattens storlek.

Ofta har forskaren bara tillgång till selektiva mikrodata som alltså inte är representativa för hela populationen.

James J. Heckman, professor vid University of Chicago, har utvecklat metoder för att hantera detta problem och är också ledande när det gäller tillämpad forskning på området.

Traditionell ekonomisk teori förutsätter att individerna kan välja från en obegränsad mängd valalternativ. I praktiken är emellertid antalet valmöjligheter ofta begränsat, till exempel vid val av resätt till arbetet, yrke eller bostadsort. Daniel L. McFadden, professor vid University of California, Berkeley har utvecklat teori och metoder för analys av dessa så kallade diskreta val.

Heckmans och McFaddens viktigaste bidrag tillkom redan i mitten på 1970-talet men har idag tack vare ökad tillgång på mikrodata och kraftfullare datorer kommit att bilda skola inte bara inom nationalekonomin utan också inom andra samhällsvetenskaper.

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap**

Priset har utdelats varje år från och med 1969 enligt följande:

1969	R. Frisch och J. Tinbergen
1970	P. Samuelson
1971	S. Kuznets
1972	J.R. Hicks och K.J. Arrow
1973	W. Leontief
1974	G. Myrdal och F.A. von Hayek
1975	L. Kantorovich och T.C. Koopmans
1976	M. Friedman
1977	B. Ohlin och J. Meade
1978	H.A. Simon
1979	T.W. Schultz och A. Lewis
1980	L.R. Klein
1981	J. Tobin
1982	G. Stigler
1983	G. Debreu
1984	R. Stone
1985	F. Modigliani
1986	J.M. Buchanan
1987	R.M. Solow
1988	M. Allais
1989	R. Haavelmo
1990	H. Markowitz, M. Miller och W. Sharpe
1991	R. Coase
1992	G.S. Becker
1993	R.W. Fogel och D.C. North
1994	J.C. Harsanyi, J.F. Nash och R. Selten
1995	R.E. Lucas, Jr.
1996	J.A. Mirrlees och W. Vickrey
1997	R.C. Merton och M.S. Scholes
1998	A. Sen
1999	R.A. Mundell
2000	J.J. Heckman och D.L. McFadden

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
på
dokumentegenskap**

Stockholm den 8 februari 2001

Urban Bäckström
Riksbankschef

Lars Heikensten
Förste vice riksbankschef

Eva Srejber
Andre vice riksbankschef

Villy Bergström
Vice riksbankschef

Lars Nyberg
Vice riksbankschef

**Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.:Fel! Okänt namn
på
dokumentegenskap
.**